National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
AUG 23 1978
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

Second class mail registration number — 1689.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 60 (2503) XXVII aastakäik — Teisipäeval, 15. augustil 1978 — Tuesday, August 15, 1978 — Üksiknumbri hind 40 centi

USA sõjalaevastik venelaste omast tugevam

Inglise väljaanne annab ülevaate maailma sõjalaevastikust

Londonis ilmuv perioodiline teos „Jane's fighting ships" toob detailse ülevaate maailma sõjalaevastikust. Viimati ilmunud väljaandes 1978—79 kohta mainitakse, et NATO põhjatiib jääb suhteliselt ikka nõrgemaks. Norrale on praeguse arengu juures ikka raskem abi saata, kui seda seal vajatakse. Üldiselt hakkab USA venelastest mööda minema laevastiku tugevuse poolest, kuigi venelased on teinud suuri pingutusi oma sõjalaevastiku ülesehitamiseks. Ameeriklased võtavad tarvitusele uued robotid, millele vastavaid venelastel pole.

Kuj ameeriklased hakkaksid praktiliselt kasutama oma ristlejarobotit Tomahawk, siis oleks üleksal täiesti nende poolel.

Teos arvustab teravalt president Carterit, kes on tugevasti vähendanud laevastiku ehitamise programmi, kuigi Carter ise kuulutab, et

„on vaja luua sõjajõude, mis kaitseksid USA-d igasuguste rünnakute eest".

USA väga suur üleolek lennukite emalaevade alal püsib kindlasti kauemat aega.

Vahemerel toimuvad praegu keerukad positsioonide muutmised. Malta peaminister Mintoff on ähvardanud anda Maltal baase Liibüale või koguni venelastele. Sel juhul oleks lääneriikide pääs Ida-Vahemerele — kaasa arvatud Türgi, Kreeka ja Suessi kanal — raskendatud või koguni võimatu. (Malta peaminister on küll lubanud visata välja kõik võõrad baasid...)

Maailmas toimub praegu agressioon — venelaste poolt.

Nad otsivad uusi tugikohti teistes riikides ja see „tõestab nende argessiivseid sihte ja segamist teiste riikide siseasjadesse rohkem kui nende laevastiku ülemjuhataja Gorshkovi 10.000 sõna".

Rootsi kohta on teosos öeldud, et selle suuremad laevad hakkavad jõudma „vanaraua ajajärku". Niikaua kui rootsi valitsus vähendab kaitsekulusid, pole võimalik neid ka asendada. Rootsil on siiski olemas kiireid rünnakulaevu ja allveelaevu, neid toetavad tugevad miinitraalerite üksused.

Nädalalõpul 5.—7. augustini toimus Kiviojal Eesti Baptisi koguduse vaimulik telklaager. Pildil vaade osavõtjaile Kivioja kaunis looduses. Foto: Ilme Lillevars

Eesti Kodu harrastusgruppidele 19.000 dollarit toetust

Eesti Kodu seltskondlik tegevus on võtmas üha laiemat ulatust. Lisaks elanike oma algatustele, on elanikkonna pensioniealiste harrastusgruppidele antud tegevuseks 19.000 dollarit Kanada valitsuse Health and Welfare sotsiaalosakonna programmi „New Horizon" poolt.

Eesti Kodus töötavad erigrupid, kes on igaüks vastava toetussumma küsinud, on seltskondlikud üritused, mille alla kuulub laulukoor, loengud ja mitmesugused meelelahutuslikud alad. Teiseks raamatukogu ja lugemislaud. Kolmandaks daamide käsitöö grupp, siis töökoda, bridzhiring, perenaiste köögigrupp. Selle kõrval on veel teine eraldi olev kehakultuuriline harrastusring. Esimesele anti toetust kokku $15.000, teisele $3.500.

Toetuse sooviavalduse sisseandmise eel organiseeriti komitee „Estonian Home Activities Committee",

kus esimeheks on Ado Anelin, sekretäriks Leida Maldre ja varahoidjaks Selma Kollina.

Komitee ülesanne on harrastusringide majanduse juhtimine, aruannete koostamine ja raha jagamine, kuna saadud summade üle tuleb täpsed aruanded esitada. Annetajal on alati õigus tulla kontrollima kuivõrd nõuete kohaselt saadud summasid kasutatakse.

Saadud toetused kasutatakse iga harrastusgrupi vajaduste rahuldamiseks, et isetegevus võiks igati edukalt areneda. Toetus on senise tegevuse veelgi edukamaks arendamiseks ja suunamiseks. Praegu erigrupid teevadki plaane oma vajaduste osas. Summad tuleb kasutada 18 kuu jooksul; kui siis on veel vahepeal uusi soove tekkinud võidakse uus sooviavaldus sisse anda. Eestlaste uus grupp oli „New Horizon" asutuses teretulnud. Nähes kuidas kõik on alles kavandamisel ja algusfaasis, tuldi lahkesti vastu.

TARTU INSTITUUT
310 BLOOR ST. WEST
TORONTO, M5S 1W4
Sissekäik: Madison Avenue — Spadina jaam

LOENGUD:

Helga ja Enn Nõu Stokholmist
„NOOREMATE VÄLIS-EESTI KIRJANIKE LOOMINGUST"
neljap., 17. aug. kell 7.30 õ.

☆ ☆ ☆

Dr. Rein Taagepera Kaliforniast
„RIIKIDE JA ROTTIDE KASVUST JA KÕNGUSEST"
esmasp., 28. aug. kell 7.30 õ.

☆ ☆ ☆

Dr. Mare Taagepera Kaliforniast
„NAISTE OLUKORD EESTIS JA AMEERIKAS"
teisip., 29. aug. kell 7.30 õ.

*

Prof. Olaf Millert Minnesotast
„KARID EKSIIL-PEREKONDLIKUS ELUS"
kolmap., 30. aug. kell 7.30

Commonwealth mängud Edmontonis

EDMONTON — XI Commonwealth Games (Maailmariigi Mängud) lõppesid möödunud laupäeval Edmontonis. Kanada tuli sealt välja küllaltki tugeva amatöörsportliku maana, kes võitis kokku 109 medalit, rohkem kui ükski teine rahvas nende mängude ajaloo jooksul. Neist olid 45 kuld-, 31 hõbe- ja 33 pronksmedalit. Teisele kohale jäi Inglismaa 27 kuld-, 28. hõbe- ja 33 pronksmedaliga, kolmandaks Austraalia 24 kuld-, 33 hõbe- ja 27 pronksmedalit. Järgnesid Keenia, Uus-Meremaa, India, Shoti jt. Mängudel esinesid Inglismaa eriosad iseseisvaina.

Kanadalased olid eriti head ujumises, kus Graham Smith saavutas üksi 6 kuldmedalit. Kergejõustikus saavutati 4 kuldmedalit. Mängude suuremaks „imeks" oli Henry Rono, kellel jooksudes vastast ei olnud. Teised silmapaistvamad jamaikalane Don Quarrei ja austraallane Tracey Wickham.

Pommiplahvatus PLO peakorteris

BEIRUT — Üle 80 inimese said surma möödunud pühapäeval, kui suurejõuline pomm plahvatas radikaalse Palestiina Vabastamise Frondi (PLO) peakorteris. Plahvatus pani 9-korruselise maja leekidesse. See juhtus just tund aega hiljem grupi peajuhtkonna nõupidamisest, mida peeti viimaseks katseks tasandada PLO sõjaka ja mõõduka ringkondade vahelist teravust.

Rootsi ajaleht kirjutab Kaplinski isoleerimisest

STOKHOLM (EPL) — Rootsi suurajaleht „Expressen" kirjutas, et kodumaal asuv luuletaja Jaan Kaplinski, kelle kõne Tammsaare-juubelil ka meie ajaleht hiljuti avaldas, on selle kõne tõttu sattunud repressioonide küüsi. Kõnet olid kuulnud kõrged parteimehed ja bürokraadid, kes ei suutnud alla neelata seda teravat kriitikat, eriti kui neid esmakordselt välja öeldi. Rootsi ajalehe TV-kriitik Hemming Sten ütleb, et tal on informatsiooni, mille kohaselt Kaplinski on „võetud psühhiaatrilisele ravile" s.t. ta on isoleeritud kontaktist teiste kultuuriinimestega. Teade ei ole leidnud senini kinnitamist Eestist, kuna luuletajaga on oldud kontaktis veel juuli algupoolel.

Hiljuti tegi Kaplinskiga intervjuu Rootsi TV produtsent Lars Helander, milline intervjuu on Rootsis esile kutsunud nelja tähtsama eesti organisatsiooni protestid, kuna reportaazh Baltikumist on tehtud nõukogude ametivõimude tingimustel.

Palju metsatulekahjusid Briti Kolumbias

VICTORIA — Ägedad äikesetormid on põhjustanud 75 uut metsatulekahju Briti Kolumbia metsades, tõstes kõigi tulekahjude arvu 650-le. Tänavused tulekahjud on suuremad viimaste kümnete aastate jooksul. Eriti ohtlik on olukord Kamloops piirkonnas, kuna seal pole pärast 16. juulit vihma olnud.

Telefoni arve tõuseb 5% võrra

OTTAWA — Bell Canada sai Kanada keskvalitsuse poolt loa tõsta telefoni kuumaksu alates 1. sept. 5% võrra. Samal ajal tõusevad ka kaugekõnede tariifid. Praegune Montrealis ja Torontos olnud ühe telefoni kuumaks tõuseb seniselt $8.15-lt $8.55-le. Kokku annab hinnatõus Bell telefonikompaniile 248 miljoni dollarilise sissetuleku 1979. aastal

432.000 pudelit õlu kraanikausist alla

CALGARY — 36.000 tosinat õllekaste, kogusummas 432.000 pudelit võivad kraanikausist alla minna, kui Alberta pikaajaline streik, mis algas juba 1. juunil, ei lõpe. 150.000 dollari väärtuses õlu, mis on laoruumides seisma jäänud, pole pärast 90 päeva enam kõlbulik müügiks, seletas õlletööstuste ametiühingu esindaja.

Provintsivalitsuste peaministrite konverents

REGINA — Kanada kümne provintsi peaministrite konverents lõppes pikkade deklaratsioonidega selle üle, millele nad on vastu ja lühikeste märkustega sellest, millega nad nõustuvad. Nad on vastu sellele konstitutsiooni muudatusettepanekule, mida Kanada keskvalitsus esitas ja on vastu keskvalitsuse kulude kärpimisele, kui see võiks suurendada provintside kulutusi. Nad olid üksmeelsed selles, et saada keskvalitsuselt suuremat toetust ja et keskvalitsus parandaks Kanada praegust majanduselu.

Tehes kokkuvõtet kolmepäevasest konverentsist, märkis konverentsi esimees Allan Klakney, et peaministrid on tugevamad negatiivsete kui positiivsete küsimuste juures. On palju kergem nõustuda selle juures, mida nad ei soovi, kui selles, mida nad soovivad.

Konverentsil nad avaldasid kartust, et Kanada peaministri P. Trudeau poolt lubatud kulude kärpimine 2 miljardi võrra, võiks suurendada provintside kulusid; andsid keskvalitsusele uusi ideesid töötuseraha kasutamiseks, nii et see uusi töökohti looks; organiseerusid ühiseks rindeks keskvalitsuse poolt kavandatud põhiseaduste muudatuste teostamise vastu, nõudes selles küsimuses täielikku samaväärsust keskvalitsusega ja

lükkasid tagasi need ettepanekud, mis peaminister P. Trudeau oli möödunud juunikuul põhikirja muutmiseks esitanud.

Nad kinnitasid uuesti 1976. a. konverentsil tehtud kokkulepet, et peaks tehtama põhiseaduslikke muudatusi selleks, et provintsidel oleks rohkem kaaserääkimise õigust immigratsioonis, keskvalitsuse võimu piiramisel mõnes harus ja provintsidele suurema võimu sellistel aladel nagu kultuur, kommunikatsioonid ja loodusvarade maksustamine.

Kuigi konverentsi eel oli mitmesuguseid provintside vahelisi arusaamatusi, nagu Ontario ja Quebeci tööliste küsimused ja loodeti, et need ka seal konverentsil, kui mitte lahenduseni, siis vähemalt arutlusele tulevad, ei puudutanud neid keegi.

Paavst Paul VI maeti

VATIKAN — Lihtne aga liigutav oli Vatikani St. Peetri väljakul surnud paavsti Paul VI matusetalitus. Kuigi lahkunu soovis seda korraldada väga lihtsalt ja tagasihoidlikult, oli väljakul vähemalt 100.000 inimest, kuna televisiooni kaudu jälgis sündmust kogu maailm. Kui Vatikani teenijaskonda, kuulunud 12 hallis riietuses meest, kes teda ka ta elades kandetoolis kandsid, väga lihtsa puusärgi oma õlal Peetri kirikusse kandsid, puhkes pealtvaatajate hulgas aplaus, paljud pühkisid pisaraid ja lehvitasid rätikutega, mitte kui surnule, vaid lahkujale kellega loodetakse jälle kohata.

Energia raiskamine ärritab Carteri

WASHINGTON — Ameeriklased ei mõista praegugi veel, kui tõsiselt suurekogulised õliimportidid mõjutavad riigi majanduselu, kuigi on korduvalt esile toodud selle probleemi tõsidust ja ohlikust. President Carter ütles jälle selle olukorra iseloomustuseks: „Kuna meil pole veel otse neid puudust märkivaid nähteid, nagu elektrivoolu katkestused majades, külmata ruumid talvel, siis inimesed ei saa aru, miks neile räägitakse energia säästmise vajadusest."

Uued postistreikide ähvardused

Ka kirjakandjad valmistuvad streigiks

TORONTO — Kanada 18.000-le kirjakandjale on antud nende ametiühingu esindajate poolt teada, et lähemal ajal korraldatakse hääletamine streigiks, kui mingi ime ei muuda Kanada riigikassa Treasury Boardi seisukohta uue lepingu läbirääkimistel. Kui streiki ei saa vältida, algab see septembri viimastel päevadel.

Läbirääkimised katkesid möödunud nädalal pärast seda kui ametiühingu esindajad lükkasid tagasi Treasury Board'i pakkumise. Kolmeliikmelise läbirääkimise komitee esimehele W. H. Dickie'le anti siiski korraldus uuteks katsete tegemiseks küsimusi lahendada. Kui need tulemusi ei anna, siis W. H. Dickie kirjutab raporti ja 7 päeva pärast seda võib ametiühing streigiks valmis olla.

See streik võib ruineerida seni kirjakandjatega olnud koostöö, mis on olnud harmooniline, vastupidi posti sisemiste töötajatega.

Viimastega läbirääkimistel on veel 200 punkti lahendamata ja nende ametiühing võib alustada oma kaua ähvardatud streigiga oktoobris.

Kui sisetöölistel on kokkuleppe takistuseks automatiseerimine ja muud mitterahalised punktid, siis kirjakandjail on keskseks nõudeks just palgatõus. Nende eelmise aasta suurema palganõude kärpis madalaks Inflation Board.

Ranniku puhastamine läks maksma 84 miljonit dollarit

PARIIS — 160 kilomeetri ulatusega Prantsuse ranniku puhastamine õlist, mis valgus randa ameerika tanklaeva „Amoco Cadiz'i" murdumisel, läks Prantsusmaale maksma 84 miljonit dollarit. Ranniku liivarandade puhastamine nõudis kolm kuud ja selleks oli rakendatud 10.000 sõdurit, tuletõrjujat ja vabatahtlikku tööjõudu.

Berliini häbimüüri aastapäev

BERLIIN — Berliini müür, ka 20. sajandi häbimüüriks nimetatud, sai nädalalõpul 17 aastat vanaks. Müür ehitati selleks, et takistada sakslaste „punasest paradiisist" kapitalismi orjusse põgenemast ja on tegelikult täitnud sellele pandud ülesandeid väga efektiivselt. Selle 17 aasta jooksul on 70 inimest maha lastud, kui nad on katsunud üle piiri põgeneda. Küll on 537 valvesõdurit ise sellest üle tulnud.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $58.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.

Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

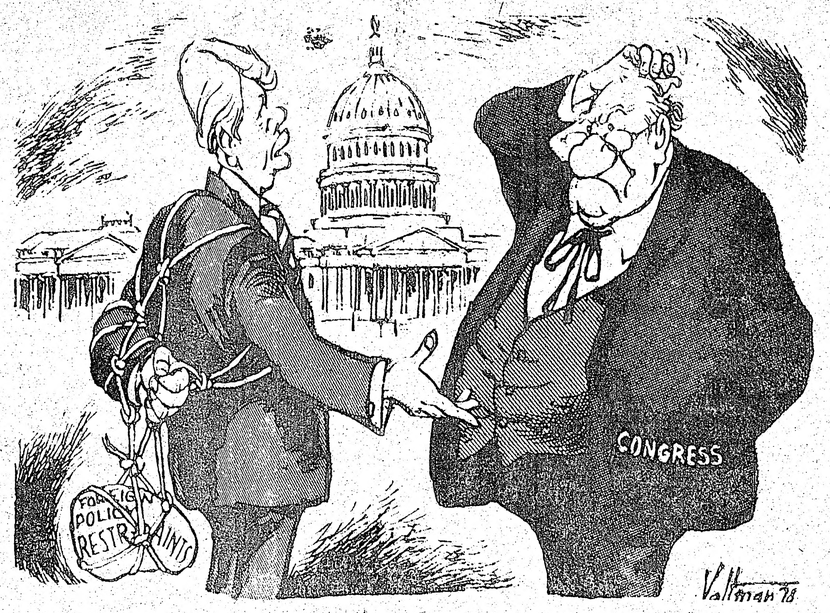

„Ühest käest ma olen küll seotud, kuid teisest käest jällegi ei ole. Nõnda-siis ma jätan teie otsustada, mis välispoliitikas teha."

Kommentaarid

Itaalias valiti uus president, ja nagu ikka uue riigipea saamisel, anti armu ka 8000-le väiksemale sulile, kes uuesti tänavaile oma tööd jätkama lastakse. Kas see kunagine kuninglik zhest rahva hulgas mingit mõju uue valitseja armulikkuse osas avaldas, pole veel teada, sest esialgul on jõutud ainult ..vangidele ..sooviavalduste plankettide kätteandmiseni.

Uus valitseja asus „troonile" ka kodumaal, kus Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee esimeseks sekretäriks ja tegelikuks võimumeheks sai Karl Vaino, kellele senine esimene sekretär Ivan Käbin pidi ruumi andma. Kui I. Käbinalt oli sekretäri koht võetud ja presiidiumi võimuta ametikoht määratud, tänas ta alandlikult talle osutatud suure usalduse eest ja kinnitas, et ta rakendab kogu oma ..jõu ..selle usalduse õigustamiseks.

Kui nüüd seda truualamlikku zhesti vangide vabastamiseks ka Eestimaa pinnal teostada, siis põrkab see kõigepealt praktiliselt teostamata takistuste vastu: vangid on ju Siberis ja see ei kuulu enam Eestimaa võimumeeste alla. Aga ega Eestimaa võimumeeste alla ei kuulu ka muud asjad, need otsustatakse ikkagi venelaste poolt Moskvas, olgu siis esimese sekretäri kõrgel kohal kas Käbin, Vaino või veel mõni muu. Ja vangide vabastamisest vaevalt tehakse juttu uue „printsi" troonile tõusmisel.

*

Huvitavaid tähelepanekuid on võidud teha kodumaal ja N. Liidus suhtumises individuaalmaalappide ja -loomade omanikesse. Põllumajandussaaduste suureneva varumise huvides on äkki partei kohus „kolhoosnike ja sovhoositööliste abistamine ja toetamine nende isiklike majapidamiste murede murdmisel." Sellepärast on külanõukogude rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedes arutatud individuaalloomapidajate abistamist. On juba kavandatud ja räägitud mitmeist abinõudest individuaalloomade, eriti just lehmade arvu suurendamiseks. Neid küsimusi arutati Viljandi rajooni rahvasaadikute nõukogu istungil.

Edasi selgub, et rahvasaadikuile on antud ülesanded oma valimispiirkonna individuaalloomapidajaid abistada ja neid on juba rajoonis abistatud maaharimisel, söödavarumisel ja loomalautade ehitamisel.

Selline ametlik jutt kommunistlikus ühiskonnas paneb muigama. Aga siin peab peituma mingi sügavam põhjus, miks partei Lenini sõnade kohaselt sammu peab tagasi astuma. Neid majapidamisi küsitledes, kus kahel viimasel aastal on loomapidamisest loobutud, on selgunud põhjuseks, et loomapidajad on tööks liiga vanad ja nende kehv tervis ei luba enam individuaalmajapidamisi korras hoida. Teiseks loobumise põhjuseks on asjaolu, et põhitöö kõrval ei jää isiklike loomade hooldamiseks küllaldaselt aega. Küsitlemisel selgus, et 11%-l küsitavaist ei olnud võimalust loomade karjatamiseks ja heinategemiseks, 8%-l aga puudus huvi loomapidamise vastu. Selles ongi abistamise põhjus. Kui individuaalloomapidajad oma majandamise lõpetavad, kust siis inimesed saavad piima ja liha, kuna N. Liidus on eramajandusel väga oluline osa täita.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei (NLKP) otsuses öeldakse, et tuleb „täielikumalt kasutada ära võimalusi liha ja muude karjakasvatussaaduste toodangu suurendamiseks ettevõtete ja organisatsioonide abimajandites, samuti elanike isiklikes majapidamistes ning osutada neile abi noorloomade ja sööda soetamisel." (Rahva Hääl nr. 168, 20. juuli 1978).

Viljandimaal Vastemõisa külanõukogus peeti nõupidamine, kus muu hulgas tehtud ettekannetest selgub isiklike abimajapidamiste tootlikkus. Igal aastal toodetakse seal ühe elaniku kohta ning müüakse riigile keskmiselt üks tonn piima ja tsenter liha (eluskaalus).

(Järg lk. 3)

Rodeesia tume tulevik

Rodeesia seisab dramaatiliste sündmuste lävel ja praeguste väljavaadete juures on peaminister Smithil väga väikesed väljavaated võimu üleandmiseks rahulikul teel mõõdukalt häälestatud mustadele, kelledega on sõlmitud vastav kokkulepe. Pahempoolse hoiakuga partisanid ja nende juhid, kes ründavad ja terroriseerivad Rodeesiat Mosambiigis asuvatest baasidest, saavad oma relvad ja toetuse N. Liidust ning Rodeesia langemisel nende võimu alla on sajaprotsendiliselt kindel, et Rodeesias rakendatakse kommunistlik diktatuur, mis allub Kremli ülemvalitsusele.

Rodeesia peaminister Ian Smith kombineeris ja organiseeris väga ettevaatlikult ja ettenägelikult kui ta mõõdunud aasta märtsis saavutas mõõdukalt häälestatud mustade juhtidega kokkuleppe võimu verevalamiseta üleandmiseks valgetelt mustadele. Kokkulepe sõlmiti piiskop Abel Muzurewa, kirikuõpetaja Ndabaningi Sithole ja pealik Jeremiah Chirauga, kelledega koos Smith moodustas üleminekuaja valitsuse, kes hoiab võimuohjad oma käes detsembri alguseni, mil mustada ja valgete rahvahääletusega valitakse uus valitsus, mis toob kindlasti mustad võimule, kuna nende arve ületab mitmekordselt valgete arvu.

Asjad ei ole läinud siiski kaugeltki nii libedalt nagu Ian Smith kalkuleeris. Mustada terroristide juhid Robert Mugabe ja Joshua Nkomo näevad üleminekuaja valitsuse moodustamises ja rahvahääletuse korraldamises hädaohtu oma suurtele plaanidele Rodeesia bolsheveerimiseks ning on tõhustanud oma terrorirünnakuid Rodeesiasse. Nende rünnakute eesmärgiks ei ole mitte ainult mõrvata valgeid vaid terroriseerida ka musti, kes on valmis kaasa minema mõõdukate mustade juhtide plaanidega võimu ülekandmiseks rahulikul teel, millega kommunistidele suletakse uks Rodeesia oma kontrolli alla saamiseks.

Ian Smith lootis kahtlemata rohkem oma kolmelt mustalt kaaslaselt üleminekuaja valitsuses, arvates, et nende mõjul panevad paljud partisanide üksustesse kuuluvad terroristid relvad maha. Punased partisanid on siiski niivõrd tugevasti oma juhtide kontrolli all, et vaenutegevuse vähenemise asemel on see suurenenud ning terroristid on muutunud veelgi tooremateks ja julmemateks kui võitluse algfaasides. Kui veel mõned kuud tagasi olid terroristide rünnakueesmärkideks isoleeritud farmid, misjoniasutused ja külad, siis nüüd on terroristid laiendanud oma operatsioone juba suurematesse asulatesse ning isegi Rodeesia pealinna Salisbury eeslinnadesse.

Rünnakud ja terroriaktsioonid on suunatud eriti nii valgete kui ka mustade mõõdukate ringkondade vastu, kuna nende vaheline kompromiss on kõige ohtlikum mustade kommunistide võimulepääsemise katsetele. Mõrvad ja julmad kallaletungid, millede ohvriks langevad ka naised ja lapsed, teostatakse kommunistide vana taktika kohaselt, mis taotleb rahva moraali murdmist terroriga.

Kokkuleppe kohaselt mõõdukate mustade ringkondadega ja nende juhtidega on jõuluõhtu selleks tähtpäevaks, kus Rodeesia parlamendi vabade valimistega moodustatud uus koosseis valib enamuse võimu alla kuuluvale Rodeesiale riigipea. Paljud valged on siiski arvamisel, et kui praegune olukord edasi kestab ja kommunistlikkude terroristide tegevus ja kallaletungid suurenevad, siis on väga väikesed väljavaated vabade valimiste korraldamiseks.

Võitlus terroristide vastu ja üldine moraali langus on toonud Rodeesias kaasa olukorra, kus majanduslikud raskused üha suurenevad ja riik läheneb kokkuvarisemise veerele. Nii kurb kui see ka on, kuid sellele kokkuvarisemisele aitavad omalt poolt kaasa Inglismaa ja Ühendriigid, kellede sümpaatia ja poolehoid ei kuulu mõõdukatele mustade ringkondadele vaid kommunistlikult häälestatud terroristidele ja nende juhtidele. Läänemaailma taoline hoiak on arusaadav ja mõistetav kuna Ühendriikide ja Inglismaa Aafrika poliitika üheks tähtsamaks kujundajaks on USA alaline saadik Liitunud Rahvaste Organisatsioonis mustanahaline Andrew Young, kelle arvates Kuuba sõdurid moodustavad Aafrikas „tasakaalustava teguri" ning kelle väite kohaselt Ühendriikide vanglates vaevlevad tuhanded poliitilised vangid. Sellise hoiaku ja poliitika taustal on arusaadav, et Rodeesia kombineeritakse kommunistide poolt organiseeritud ja õhutatud terroriga läänemaailma vaiksel nõusolekul Moskva ülemvalitsuse alla.

K. A.

Dollar - rahade kuningas

1960-ndate aastate paradoks seisis selles, et rahvusvaheliste raha küsimustega tegelevad eriteadlased jagunesid kahte leeri. Ühel poolel seisid need, kes proovisid leida teatud praktilist lahendust kulla väärtuse hindamisel, et siis sellega ära hoida kulla ja kursside kriise; koos sellega vältida rünnakuid ameerika dollari suhtes. Ameerika valitsuses oli aga tuntav mõju neil, kes liginesid probleemile akadeemiliselt, tehes seda peamiselt juhtkirju kirjutades „New York Times'is", Inglise ajakirjas „Economist" ja Ameerika Kongressi mitmesugustes komiteedes.

Pikkade läbirääkimiste tulemuseks nende kahe grupi vahel oli, et jõuti kokkuleppele ühe rahvusvahelise organisatsiooni loomiseks, millele tuleb anda võim rahvusvahelise rahaturu üle, et see saaks tegutseda korrapäraselt. Samuti loodeti ka sellega luua ühine rinne spekulantide vastu.

Nii sai teoks Rahvusvaheline Raha Fond (International Monetary Fund), millele tehti ülesandeks rahvusvahelise rahaturu stabiliseerimine, ka sa arvatud kursside järele vaatamine.

Nende ettepanekute seas, milliseid see uus asutus oli suunatud arutlema, oli ka ettepanek, et üksikute rahvusriikide raad tuleks likvideerida.

Sarnane samm annaks võimaluse ühise rahanduspoliitika loomiseks Läänemaailma riikide kaubanduses kui ka obligatsioonide turul. Sellised küsimused leidsid küll silmapaistva koha järgnevail rahvusvahelistel läbirääkimistel, kuid ilma praktiliste väljavaadeteta, sest rahvusriikide valitsused ei tahtnud loobuda võimust, mis nende käsutuses on oma riigi rahanduspoliitikaga.

IMF ümber koondusid kõik tolleaegsed raha- ja krediidiga tegelevad spetsialistid. Otsuste tegemisel oli ka suur panus sellel, kuidas tegelik olukord oli peale II maailmasõda välja kujunenud. Inglismaa oli sattunud sõja tõttu suurtesse majanduslikesse raskustesse, mille tõttu Londoni osatähtsus maailmas tunduvalt vähenes. Inglise riigi kohustused olid enamasti sattunud välisriikide kodanikkude kätte, seda peamiselt sularaha näol. See asjaolu kutsus esile Ühendatud Kuningriigis kriisi, sest enam polnud võimalik kasutada naela reservina. Vastupidi sellele, Ameerika oli suutnud saavutada rahvusvaheliselt laenaja positsiooni, mis põhjustas olukorra, kus dollar hakkas ikka enam ja enam poolehoidu võitma rahvusvaheliste tehingute puhul, kui uus reservmaksuvahend. Ameerika dollar muutus selle sammuga rahvusvaheliseks rahaks. Iga riigipank, kaasaarvatud kommunistlikud riigid, hakkas nüüd oma kaubandus- ja maksustamise poliitikat kujundama sellise tagamõttega, et hankida enam dollareid oma reservi.

Dollar on olnud majanduselu tööloomaks viimased 35 aastat. Dollari positsiooni aitas ka kindlustada kulla väärtuse hindamine kahel tasemel: riigipankade omavahelises läbikäimises määratud hind ja eramajanduses käibel olev hind. Samane samm sundis rahvuslikke riigipankasid hakkama kasutama dollareid oma raha väärtuse stabiliseerimiseks. Varandused ja hoiused alates 1970. aastast on noteeritud dollarites.

Dollari muutmine reservkapitaliks on aidanud tunduvalt kaasa rahvusvaheliste suurfirmade loomisele, sest need firmad kasutavad ainult dollareid kaubanduslepingute sõlmimisel.

Siis saab ka iseenesest mõistetavaks, et sarnase sammuga on antud kogu maailma poolt tunnustus Ameerika majanduse domineerivusele kogu maailma kaubanduse läbikäigus. Sellest tingituna majanduslikud häired Ameerikas panevad oma pitseri kogu kaubanduslikule läbikäigule. Muudatused Ameerika kaupade hindades mõjuvad otseselt maailma kaupade hindade kõikuvust.

Järelduseks jääb vaid öelda, et maailm on, ilma et ameeriklased oleks seda peale sundinud, omaks võtnud dollari kui rahvusvahelise maksuvahendi.

Eriti see on olnud vajalik nendele maadele, kus oma raha väärtus on kiiresti kõikuv poliitiliste olukordade ebastabiilsuse tõttu.

Näib, et kogu ülejäänud maailm on nõustunud vastu võtma neid dollareid, mida Ameerika Ühendriikide kodanikud ei taha hoida Ameerikas.

Kuna Ameerika Ühendriigid on tõusnud maailmas juhtivale kohale, kogu maailm võrdleb nüüd oma riigimajanduse tõusu dollari seisukohast. Et rahuldada välismaalaste nõudmisi on Ameerikast saanud raha eksporteeriv maa. Niikaua kui investeerijatel püsib usaldus dollari vastu, on Ameerika puudujäägid väliskaubanduse tasakaalu hoidmisel ainult eksiteele viiv mõte. Praktiliselt peaksid kõik sarnased tehingud olema eraldatud Ühendriikide kaubandusbilansist.

Probleem aga on, et paljud maad ei hinda õieti Ameerika olukorda rahvusvahelise maksuvahendi produtseerijana. Sellettõttu on pidevalt tõusu näidanud 1950. aastast alates ameeriklaste kohustused teiste riikide vastu.

Mõningail aastail see oli ainult 2—3 miljardit dollarit, kuid 1971. aastaks oli see suurenenud 30 miljardile.

Kuni 1968. aastani oli see ainult raamatupidamise küsimus, sest paljud maad tahtsid hoida dollareid oma raudkappides. Seda võiks nimetada pigemini süsteemi kui ühe maa probleemiks.

Alates 1968. aastast hakkasid aga dollarite reservid näitama kiirendatud kasvu ja välismaa riigipangad hakkasid nõudma, et dollarid vahetatakse kulla vastu või Ameerika saadab sobivaid ja nõutud kaupu nendesse maadesse. Esimene tegelik dollarikriis tekkis, kui Ameerika valitsuse poliitikaks oli finantseerida kogu seda sõda tsiviilelanikkonna suhtes välismaalt toodud kaupadega, millega importeeriti ka teiste maade inflatsiooni. Euroopas tõusis tugev nõudmine tööliste järele ja koos sellega ka tunduv palkade tõus. Hinnad nendes maades tõusid sama kiiresti või kiiremini, kui hinnad Ameerikas. Ameerika riigipank kutsus küll üles Euroopa riigipankasid pidama kinni Ameerika poolt antud juhtnööridest, aga oldi arvamusel, et nüüd on võimalik rikastuda Ameerika arvel. Riigipankade poliitika oli nüüd dollaritest sõltuv ja ükski maa ei tahtnud vabatahtlikult tõsta oma raha hinda dollari osas.

Esimese augu nn. „dollari standardisse" lõid Kanada, Hollandi ja Saksamaa, kes panid omad rahad dollari suhtes vaba kursi alusele. See samm kõigutas tunduvalt dollari positsiooni reservrahana.

Uuesti kerkis üles kahekordse standari loomine. Selletõttu esimeseks mureks rahvusvahelistele finantseerijatele oli, et milliseks kujuneb kulla standard rahvuslike riikide vahel ja teiseks, milliseks võiks kujuneda dollari vabaturu positsioon teiste välisvaluutade suhtes.

Mõlemaid vahekordi on võimalik ainult analüüsida protsendi määra alusel. Protsendi määrad nende väärtpaberite osas, milised olid välja antud dollarites, inglise naeltes ja shveitsi frankides, tõusid tunduvalt 1960-tes aastates ja olid tunduvalt kõrgemal 1950-ndate aastate hindadest. Kõikide teiste rahvusriikide rahaline positsioon langes tunduvalt ja need olid sunnitud pöörduma, mitte küll ametlikult, tagasi kullastandardile, mille tõttu tõusid kulla hinnad kiiresti 32-lt grammilt erasektoris 50-lt dollarilt 200 dollarile.

Kuna riigipankadel polnud võimalik dikteerida ostetava kulla hulga üle, siis nad muutsid oma poliitikat ja hakkasid üles ostma dollareid, samm, milline kutsus esile kahtluse sarnase uue süsteemi kindluse suhtes.

Esimeseks küsimuseks tekkis kohe, kui palju on soovitav hoida dollareid reservi näol ja teiseks kui palju peaks üldiselt omama riigipangas dollareid.

Pahe seisis selles, et koos dollari kasvuga pidi ka tõusma vastava maa oma rahakvantum, mis omakorda jällegi vähendas reservide suurust. Kui maailm oli kullastandardi alusel, siis oli õigus Ameerikalt dollarite vastu kulda nõuda, kuid nüüd olid Ühendriigid seadusega keelanud kulda müümast dollarite vastu.

(Järg lk. 6)

Moskva kohus karistas USA ajakirjanikke rahatrahviga

MOSKVA — Moskva linnakohus karistas kahte ameerika ajakirjanikku 72.50 dollarilise rahatrahviga, kuna nad ei tühistanud oma artikleid Ühendriikide ajalehtedes, mis venelaste arvates olid laimavad N. Liidu televisioonisaadete juhtkonnale. Kohus mainis ühtlasi, et ajakirjanikele antakse uus tähtaeg ajalehtedes „New York Times" ja „Baltimore Sun" avaldatud artiklite tühistamiseks ja vabandamiseks ning kui seda ei tehta, siis võtab kohus tarvitusele teised abinõud ajakirjanike korrale kutsumiseks. Ühendriikide ajakirjanikud Craig Whitney ja Harold Piper mainivad, et N. Liidu kohtul ei ole mingisugust õigust Ühendriikide ajalehtedes avaldatud artiklite üle kohut mõista ning pealegi vastasid need artiklid tõsioludele. Ajakirjanikest viibib Craig Whitney Moskvas kuna Harold Piper on Ühendriikides puhkusel.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

19. ja 20. aug. on valvearstiks dr. R. Vanaselja, tel. 921-7777.

Toronto Eesti Seltsi sügispidu

Saabunud on taas sügis oma värvikülluse ga. Saabunud on ka aeg, et asuda seltskondlikule tööle, mis suve tulekul vaibus suvepuhkusteks — energia taaslaadimisteks.

Toronto Eesti Selts korraldab sügispeo 30. septembril, s. a. Toronto Eesti Majas. See oleks Toronto Eesti Seltsi uue tegevusaasta avapidu ning T. E. S. loodab kaasmaalaste hulgalisele osavõtule. T. E. S. püüab seda pidu nii korraldada, et see oleks sama värvikülluse nagu sügisene loodus ja sinna juurde kopteeritakse veel kõrvale nauditav heli. Eeskavalises osas esinevad meie Noorte Aasta puhul ainult meie noorem põlvkond. Tantsuks mängib A. Altosaare orkester.

Teil on seda kõike võimalik nautida ainult siis, kui tulete isiklikult kohale. Piletite eelmüük algab septembrikuu algul ja need on saadaval Toronto Eesti Majas esmasp., teisip. ja neljapäeva õhtuti ning laupäeva hommikupoolikul kuni kella 1-ni peale lõunat. Pileteid saab tellida ka telefonil 757-7763.

Eesti keele kursus Torontos

Toronto ülikool korraldab ka eeloleval õppeaastal eesti keele õhtukursuse edasijõudnutele. Loengud on neljapäeviti kell 7.30—9.30 õhtul algusega 12. oktoobril. Õppemaks on 100 dollarit 20 nädala eest. Registreerida School of Continuing Studies, 158 St. George St. Toronto M5S 2V8.

Instruktoriks on dr. Vello Salo. Õppekavast on näha, et rõhku pannakse kirjalikule tööle ja et kursus korraldatakse täies ulatuses eesti keeles.

Kahjuks ei anna see kursus õppepunkte (credits), kuid agaramad tudengid võiksid katsuda kas nende oma kursusel on võimalik saada õppepunkte ka eesti keeles. Niisugust eksamit on lihtne korraldada professor Felix Oinase kaudu. Selle kohta saab lähemaid andmeid instruktorilt või Tartu Instituudist.

Kuigi ametlikku otsust pole veel tehtud, võib arvata, et Tartu Instituudi stipendiumifond abistab soovijaid õppemaksuga ka sel aastal.

E. A.

Teie annetus ja pärandus EESTI KUNSTIDE KESKUSELE ON MAKSUVABA
See on teie täispanus eesti kultuuri arengule ja edasipüsimisele

KAI KÄÄRID
MAALID MÜÜGIL suures valikus. Helistage ette 225-5595.
390 Princess Ave., Willowdale

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

Juba varem on kuuldaval olnud hääli, et eramajapidamine Eestis on vähenemas, sest vanemad jäävad liiga vanaks ja nooremad ei püsi maal. Nüüd on partei ise asunud seda ebasotsiaalset kihti toetama, et rahval oleks, seni, kuni kommunismini jõutakse, midagi suhu panna.

Eesti Baptisti koguduse vaimulikus telklaagris, millest ligemale paarsada inimest osa võtsid, hoolitsesid toitlustamise eest (vasakult) Leida Lindström, A. Uusõue, Helga Uusõue, Valli Martin ja A. Martin, kes seisavad oma väliköögi katuse all. Foto: Ilme Lillevars

Tartu Instituudi raamatukogu ja arhiiv korraldamisel

Eesti noored rakendatud Tartu Instituudi juures suvetööle

Juba eelmisel suvel võimaldus Tartu Instituudi raamatukogu ja arhiivi juurde tööle saada Ontario Kultuuriministeeriumi toetusel üht eesti noort. Tänavu on koolinoorte suvetööle rakendamise raames leidnud töökoha kaks eesti noort, kes töötavad kumbki 11 nädalat. Mida noored teevad, aga ka muudest raamatukogu ja arhiiviga seotud tööst vestleb meile Tartu Instituudi sekretär dr. E. Aruja.

Tartu Instituudil on oma raamatukogu ja arhiivi jaoks Tartu College'i poolt antud kaks ruumi. Üks sügavamal Tartu College'i keldrikorrusel, teine akadeemilisteorganisatsioonide ruumide kõrval. Mõlemad ruumid on juba materjale täis ja dr. E. Aruja loodab, et võimalik on veel ühe ruumi juurdesaamine, kuna lisaks oma otsestele vajadustele tuleb heanaaberlikult ruumi anda ka Kanada Eestlaste Ajalookomisjonile ja MÜ raamatukogule.

Alumises laoruumis on peamiselt arhiivimaterjalid, osa neist veel korraldamata vanas pagulasaja läbi teinud kohvreis. Dr. E. Aruja ütleb, et suur osa arhiivimaterjalidest on ta oma kogutud materjalid ja kirjavahetus, kuna ta on aastate jooksul kogunud mitmesuguseid materjale oma Inglismaale asumise päevilt, mis johtus juba enne Eesti iseseisvuse lõppu.

Selles ruumis on mitmete isikute poolt antud materjale, mis oma iseloomult akadeemilised ja eriti uurimistööks kasutatavad.

Ühes seinas on ajalehti ja pamflette, osa neist juba iseseisvuse ajal Inglismaale jõudnud. Teises seinas perioodilised väljaanded. Üheks mahukaks koguks on Tallinna raadioprogrammide tekstid, mis omal ajal Stokholmis helilindistati, maha kirjutati ja paljundati. Neid on üle kümneaastasest ajajärgust, alates 1942-e aastaga.

Selle kõrval ta märgib, et Türi raadiojaam oli Eesti ülevõtmise ajal väga hästi Inglismaal kuulda val okupeerimise tegevuse jälgimiseks ja sellekohaste märkuste tegemiseks.

Ajakirjade arvukus on juba ajalooliseks muutunud; paljud Eesti saatust tutvustavad nii eesti- kui ka võõrkeelsed publikatsioonid on ammu ilmumise lõpetanud ega nooremad teagi, et sellised ajakirjad on olnud olemas. Nende kõrval on Müncheni raadiojaama 1955—58. a. saadete tekstid.

Arhiivi on talletatud mitme üksikannetaja kogutud materjale. Üheks hilisemaks on pr. Ekbaumi poolt arhiivile antud abikaasa A. Ekbaumi ühistegelikud ja põllumajanduslikud materjalid.

Arhiivi kogude täiendamine toimub pidevalt, võetakse vastu üksikisikute materjali, vahetatakse duplikaate teiste arhiividega, kuid väiksemal arvul on raamatuid ka ostetud kui need on eriti haruldased ja väärtuslikud nagu dr. O. Webermanni jt. raamatud. Üks kui teine on omal algatusel raamatuid saatnud. Nende kõrval on Kanada Eestlaste Ajalookomisjoni koguteose „Eestlased Kanadas" ladu, kus veel ca 300 mahukat raamatut ootavad ostjaid.

Omamoodi ajaloolised on need suuremõõtmelised diapositiivid, mis Inglismaal pagulasaja alul tehti raamatuis avaldatud fotode järgi ja mida paljudes kohtades näidati, kui hellatoimelist mälestussidet kaotatud kodumaaga.

Kuid mitte üksi talletamiseks saadetud materjali, vaid ka inventari on arhiivile kingitud.

Kui advokaat A. Kerson paari aasta eest kolis uude büroоruumidesse, kinkis ta oma kapid arhiivile kus need nüüd on väga vajalikud kartoteegikaartide panipaigana.

Üleval korrusel on raamatukogu, kus osa riiuliruumi on antud MÜ-le. Siin torkavad silma iseseisvuse ajal ilmunud silmapaistvad teosed.

Selle suure materjali kataloogiseerimisel töötavad Ellen Salurand ja Silvi Terts. Esialgul on nad alles raamatute ja pamflettide juures ning raamatukogu korrastamisel varustades iga väljaande vastava kaardiga. Kahel korral on Ontario Kultuuriministeeriumi esindaja käinud nende tööd vaatamas ja väga rahule jäänud senise töö käiguga.

Dr. E. Aruja seletab, et praegu on valminud bibliograafia ca 15.000 eestiainelisest raamatust või artiklist, mis Eesti kohta kirjutatud kas eesti või võõrkeeltes.

Osa on juba ta oma töö, mis nüüd materjalide arhiivi toomisega on võetud Tartu Instituudi kogude arvele. Osa neist on kirjutatud muuseumides ja raamatukogudes.

Tartu Instituudi juurde asuti oma raamatukogu ja arhiivi looma 1971. a. mil seda asus tegema Ergo Karuks. Aasta hiljem võeti vastu uus põhikiri ja tööd hakkas edasi viima dr. E. Aruja. Praegu pole arvuliselt teada materjalide arv. Instituudi raamatukogu ja arhiivi eesmärk on eesti noorte akadeemilisele tööle ergutamine. Dr. E. Aruja märgibki, et eestlaste hulgas on akadeemilisel alal töötajate huvi väga väikseks jäänud ehkki osavõtt spordist (naisvõimlemine) ja rahvatantsust on elav. Oleks tähtis, et keegi hakkaks uurima näit. eesti pagulasgrupi elu majanduslikku osa, näidates kuidas eestlased oma raha kulutavad ja milleks. Sellise projekti läbiviimiseks saaks valitsuselt toetust. Teine idee, milleks võiks toetust saada on eestlaste psühholoogiline mõju kodumaaga suhtlemisel ja vastupidi.

Eestlasi on katsutud ergutada stipendiumitega. Tulevikus stipendiumite andmisel soodustatakse eriti neid, kes eestiainelise õppekava valivad.

Küsides kas Eesti Keskarhiiv ja Tartu Instituudi arhiiv võiksid samasugustena teineteisega konflikti minna, leiab dr. E. Aruja, et see on ükskõik kuhu materjalid viiakse, peaasi et raamatud ja kultuurilooliselt tähtsad materjalid kaotsi ei läheks.

Dr. E. Aruja räägib paljudest väga huvitavatest materjalidest, millest arhiiv on saanud võimaluse diapositiive teha. Aga ta viimaseks sooviks on,

et ta saaks kontakti nende eesti autoritega, kes kirjutavad võõrkeeltes. Neid on üsna mitmeid nii ilukirjanduses kui ka teaduslikul alal, kuid eestlased pole neist ega nende loomingust teadlikud.

Just neid tahaks ta avastada ja nende töödest osa oma raamatukogusse ja arhiivi paigutada.

Jüri Martinson õppejõuks West Pointi sõjaväeakadeemiasse

West Pointi sõjaväeakadeemiasse määrati õppejõuks senini baasis väljaõppe alal teeninud raames. West Pointis hakkab kol. J. Martinson on kõrgema sõjaväelise erihariduse kõrval lõpetanud ka ülikooli. Samuti töötas ta varemalt kord ülikoolis õppejõuna sõjalise õpetuse alal ROTC raames. West Pointis hakkab kol. J. Martinson õpetama Euroopa ajalugu.

Kol. J. Martinson pärineb Viljandimaalt. Ta sündis Viljandi lähedal Eestis tuntud poliitiku, Riigikogu liikme ja Põllumeeste Kogude tegelase Märt Martinsoni ja ta abikaas Maanaiste tegelase Mari Martinsoni pojana kuuelapselises perekonnas.

Õnnestunud telklaager Kiviojal

Toronto baptisti koguduse traditsiooniline vaimulik telklaager Kiviojal tõi selgi suvel sadu usuliselt häälestatud kaasmaalasi tuntud eestlaste kogunemis- ning suvituspaika. Telklaager toimus 5.—7. aug. ja selle mitmepalgelises tegevuses omasid kandvama koha referaadid, jumalateenistused ja lõkkeõhtud, kus osalesid külaliskõnelejad ja koorid, ansamblid ning solistid. Pühapäeva varahommikul korraldati usuristimine Kivioja jões ja jumalateenistuse algul õnnistas pastor K. Raid Big Trout Lakes sündinud Toomas ning Daisy Hoppe väikese poja.

Laagri moto „Kes tahab, et kõik..." (1. Tim. 2:4) raames refereerisid dr. Evald Mänd ja pastor Edgar Toompuu teemadel, mis käsitlesid Piiblis ja ajaloo käigus ilmutatud Jumala tahet nii maailmale kui ka üksikisikule. Rõhutati Jumala tahte põhilist sihikindlust ja headust, mis vaatamata kurjusele ning kannatustele lõpuks täiesti võidule pääseb. Jumal soovib igale inimesele igavest heaolu ning õndsust, ent selle läbiviimisel ei astu ta inimesele antud vabast tahtest ilile. Laudkonnavestluses osalesid Evald Mänd, L. Heinmets, K. Vaikla ning O. Medri, jagati isiklikke kogemusi Jumala tahte ning juhtimise otsimisest-leidmisest, milles vahest ei puudu ka humoorikad momendid. Paarisajaline kuulajaskond jälgis kõnesid ja ettekandeid suure huviga. Nimetatute kõrval teenisid tunnistussõnaga veel I. ning dr. A. Kaevats, E. Kaups, R. Vaikla jt.

Telklaagri juhtideks olid V. Krabi, E. Martin ja E. Jürimäe, üldlaulu ning koore juhatasid A. Kaups, P. Kaups ja A. Alkok. Majandusjuhiks oli E. Hanikat, toitlustamist korraldas koguduse naisring.

Laagri eriõnnistuseks olid ilusad ilmad, mida nautisid Toronto koguluseliikmete kõrval arvukad külalised Montrealist, Ühendriikidest, Rootsist ja Kodu-Eestist. Pühapäeva pärastlõunal teenisid Jõekääru lastekodu sõna ning lauluga K. Raid ja laagri tütarlaste kvartett, kuna laagris esines sõnavõtuga lastekodu veteran kunstnik E. Ruberg. On võimalik, et tuleval suvel korraldab Toronto baptisti kogudus suurema konverentsi, mis hõlmaks ka laagripäeva Kiviojal. Lahkudes avaldati tänu Loojale ja Kivioja omanikule L. Kõvale, samuti kohalike suvilate omanikele, kes majutamisel tõhusalt kaasa aitasid.

Kolm loengut Tartu Instituudis

Riikide ja rottide kasv ja kõngus! Mis on neil ühist? Professor Rein Taagepera on rakendanud statistilist meetodit riikide ja dünastiate ajaloole üle aastatuhandete ja leidnud tunduvat reeglipärasust nii riikide kui ka loomade kasvu kiiruse ja suuruse ning eluea vahel. Teatud reservatsiooniga saab seda rakendada ka tuleviku ettekuulutamiseks. Loeng tõotab tulla nii huvitav kui ka üllatav; statistilised eelteadmised pole vajalikud.

Professor Rein Taagepera loeng esmasp., 28. aug. kell 7.30 Tartu Instituudis on üks kolmest loengust, mida saab pidada Metsaülikooli jaoks kaugemalt kohale sõitnud lektoritega.

Helga Nõu ja Enn Nõu (neljapäeval, 17. aug. kell 7.30) on kaks silmapaistvamat noorema põlve kirjanikku ja nende teema — räägida noorema põlve Välis-Eesti kirjanike tööst ei vaja lähemat selgitust.

Dr. Mare Taagepera (teisipäeval, 29. aug. kell 7.30) on käinud Eestis, oli äsja koos abikaasaga ja lastega ühe aasta Soomes — kuid ei pääsenud enam Eestit külastama. (Sellest jandist on Rein Taagepera kirjutanud nii eesti kui inglise keeles). Proua Taageperal peaks olema huvitavaid tähelepanekuid naiste olukorrast Eestis ja Ameerikas.

Eelnimetatud loenguid korraldab Tartu Instituut, püüdes maksimaalselt ära kasutada neid eestlasi, kes Toronto piirkonda juhtuvad, seekord on need lektorid siin Metsaülikooliga seoses.

EA

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

	Kanadas:	USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69,—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „----"
---------- 197---. Tellimise katteks lisan $ ------- siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saate ainult tähtkirjas).
Nimi ----------
Aadress ----------

PIKA JA RASKE HAIGUSE JÄRELE LAHKUS MEIE EMA JA VANAEMA

LUISE SAGOR

Sündinud 10. jaanuaril 1890 Noarootsis
Surnud 6. augustil 1978 Torontos

Sügavas leinas

Aga suurim neist
on armastus!

ERIKA, LEMBIT ja TOOMAS SOOTS
MARE-LII ja NURMI EELNURME

Armast ERIKA EMA

LUISE SAGOR'it

mälestavad

ELLEN ja MEMM

Armast sugulast

LINDA PIHLBERG'i

mälestame sügavas leinas

Olid meile kallis ja
südamelähedane!
Mäletame alati Su huumorimeelt
ja lahkust — jääd meie meelde ikka edasi!

THERESE JA VALENTIN TIISRE
TAMARA NORHEIM perekonnaga
HELGA TISMAN
TOIVO TISMAN perekonnaga

LEINAME ARMAST

KARL ALBO't

Lõppesid mured,
vaevad ja valu!

TÕNU ja ELLE ORAV perekonnaga
WALTER ja NOOMI WAYDA perekonnaga
RALPH ja HELJO GATFIELD perekonnaga
LIIDIA ELLERHEIN

LUGUPEETUD JA ARMAST KLUBI LIIGET

LINDA PIHLBERG'i

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

ARMAST NOOREPÕLVE SÕPRA

LINDA PIHLBERG'i

leinavad

LULLY
HELENE poegadega
EVA ja VOLLY

Meie kaastunne Lembit Pihlbergile ja perele
Tema suures leinas, ema

LINDA PIHLBERG'i

kaotuse puhul

Seisatame hetkeks

HIIDLASTE SELTS

Armast isa, vanaisa ja vana-vanaisa

MIHKEL VARIK'UT

sündinud 6. detsembril 1893 Saaremaal
surnud 9. augustil 1978 Norrköpingis

Mälestavad sügavas leinas

LEHTE abikaasaga Kanadas
LEIDA Rootsis
VIIVE perekonnaga Rootsis
ANNE abikaasaga Kanadas

ARMAST ABIKAASAT, ISA ja VANAISA

dipl. ins. ERICH ADALBERT KRIISA't

sündinud 8. oktoobril 1906 Tartus
surnud 7. augustil 1978 Torontos

leinavad kurbuses

Puhka rahus
võõra maa mullas!

abikaasa ALMA
tütar EDA perekonnaga Torontos

Lahkus meile unustamata armas ema, vanaema, õde, tädi ja sugulane

MAARE LÄST

Neiuna Lainurm
Sündinud 13. augustil 1917 Tallinnas
Surnud 22. juulil 1978 Tallinnas

Mälestavad sügavas leinas

lapsed ja õde perekondadega Eestis
õde perekonnaga Torontos
vennanaine perekonnaga Torontos
täditütar perekonnnaga Torontos

Unustamatut armast sõpra

LEONID KOSENKRANIUS't

mälestavad kurbuses

LEIDA JA ARNO MÄEKIVI
HELMI TUTTI
TÕNIS JA THT TUTTI perekondadega

MÄLESTAME LEINAS KAUAAEGSET HEAD PEREKONNASÕPRA

ERICH KRIISA't

LEIDA ja AADU

Oma armast onupoega

ERNST VILVALL'i

sündinud 2. detsembril 1906 Vilsandis
surnud 12. juulil 1978 Stokholmis

mälestavad leinas

VALVE MANDEL perekonnaga
ROSALIE METSALO perekonnaga

Raske oli kaugel surra,
valus, valus uinuda

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director

723 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)

Helistada tel. 489-8811 • 489-8802

Armas sugulane

† LEONID KOSENKRANIUS

Mälestame leinas
perekond VÄSTOPÄ
LINDA KULL

ARMAST SÕPRA

LEONID KOSENKRANIUS't

mälestavad kurbuses

JOHN ja ALMA LUTUS
ERNST LÕHMUS

◊ Naima Rauam, kes on saanud tuntuks oma maastikumaalidega, on hakanud lennuhuviliseks. Ta töötas selleks aasta, õppides ja lennates mitmesuguste ühe-mootoriliste lennukitega, et kvalifitseeruda lennukijuhtimise litsentsiks. Naima Rauam ja tema kunstnikust abikaasa H. Polin veedavad suved Nantucketi saarel, Mass., tegutsedes James Hunt Barker galeriis mänedzherina. Nantucketi leht „The Inquirer and Mirror" toob teate, et Naima on nüüd saavutanud lenduri litsentsi.

Hillside Bakery and Delicatessen

2851 LAWRENCE AVENUE E. Tel. 261-2233
(Hillside Plaza, Brimley nurgal)
Omanik Ake Saarinen

**Värsked saadused iga päev —
Kõik delikatessid saate meilt**

Ari avatud: teisip., kolmap. ja neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4.
Esmasp. suletud.

NÜÜD ON AEG
korraldada reservatsioone soodsate hindadega
HAWAII'SSE, MUJALE LÕUNASSE JA CRUISE'DELE
AINO KAING
TEL.: 757-5080

Torontos töötas kaks nädalat Usuteaduslik Instituut, millest 20 usulise kutsumisega isikut osa võtsid. Pildil piiskoplikust lõpujumalateenistusest osavõtjad Peetri kirikus. Esireas vasakult Peetri koguduse organist Inga Korjus, W. Taal, Juta Nõmmik, Olvi Pint, abipraost T. Nõmmik, prof. dr. A. Võõbus, piiskop K. Raudsepp, praost O. Puhm, Aino Männistu, Kersti Pinna ja dr. R. Toi.
Foto: Vaba Eestlane

Kolme aastaga valmis pool maja

Kuidas Tallinnas ehitatakse uut postkontorihoonet

Tallinnas on uue postkontori ehitamine käinud juba kolm aastat. Vajaduse uue postimaja järele tingis eelkõige linna postiteeninduse suur ruumikitsikus, nii et vajalikust tööpinnast on olemas praegu 35%. Praegune peapostkontori hoone Karja tänava alguses pole üldse postkontoriks mõeldud, varem oli seal restoran, seejärel pank. Postiluugid avanevad otse tänavale, mis põhjustab sageli liiklusummikuid. Kasulikku pinda vanas majas on vaid 2300 ruutmeetrit, mis ei võimalda tänapäevaste vajaduste kohast postiteeninduse korraldada.

Uues, juba kolm aastat ehitusel olnud majas on ettenähtud põrandapinda 9100 ruutmeetrit kolmel korrusel, lisaks veel kasutatav keldrikorrus. Kavas on tulevikus veel juurdeehituse rajamine piki Laikmaa tänavat mere suunas. Arhitektid Raine Karp ja Mati Raigna ning projekti peainsener Erich Meos kavandasid postimaja esimese korruse üleni klaasist. *Majanurkadest kindlusetorniidena väljaulatuvad trepikojad kaetakse* Viru väljakule iseloomuliku dolomiidiga.

Hoonet hakkavad kolmest küljest piirama karjala graniidist trepid, mille astmete kogupikkus ulatub üle kilomeetri.

Peasissekäik palistatakse musta marmoriga, teise ja kolmanda korruse seinte kausspaneelid värvitakse tumepruuniks. Hoone sisse tulevad valupronksist abonentkapid, korruseid hakkab ühendama Eesti pinnal olev esimene liikuv trepp ehk võõrapäraselt eskalaator. Käima pannakse majasisene pneumopost (õhujõul liikuv post) ja automaatne postipakkide töötlemise seade.

Niiviisi kõlab kõik plaanide kohaselt, millest kirjutavad okup. Eesti ajalehed. Juba 1975. aastal alustasid Sideministeeriumi Mehhaniseeritud Rändkolonni ja Ehitustrusti mehed platsil ettevalmistustöid. Ettenähtud 50.000 rublast kasutati ära 48.000. 1976. aastal kavandati töid juba 450.000 rubla eest. Ehituse mehhaniseerijad ja vesiehitajad suutsid hoone süvendikaeves ära teha vaid pool kavandatust. Ka 1977. oli õnnetu aasta. Peaettevõtjaks määratud Narva Üldehitustrust ei suutnud Tallinna ehitusoludega kohaneda ning 1977. aasta juunist saati on postimaja taas Tallinna ehitustrusti 4. ehitusvalitsuse hoole all.

Läinud aastaks määratud 620.000 rublast suudeti töödega katta vaid 42%.

Rahalisest seisukohast postimaja ehitamisele vaadates võib tõdeda, et ehitusobjekti eelarvelisest kogumaksumusest 2.87 miljonist rublast on kasutatud ligikaudu pool, täpsemalt 1,4 miljonit rubla. Esialgsete kavade kohaselt peab postimaja valmima tuleva aasta juuni lõpuks.

Probleemid on suured. Raske on kaotatud aega tasa teha. Käesoleval aastal tahavad ehitajad vaatamata 430.000-rublase aastaplaani senisele suhteliselt kehvale täitmisele seda siiski aastalõpuks märgatavalt ületada. Soovid on head, nende täitumist peab edaspidi näitama ehituse käik.

Platsil ringi käies süvenes „Õhtulehe" reporteril Kalle Mälbergil veendumus, et ehitajail on töötahtmine hea, kuid alatised varustustõrked võtavad hoo maha ning siis istutakse müüri äärele sunnitud suitsutundi pidama, kus jutud hoopis teist laadi ja tööseisakuid manavad.

Nii olnud see kolmapäeval, 31. mai hommikul, mil mõlemad kraanad pisikese elektririkke tõttu seiskusid. Mehhaniseerimisvalitsuse tehnilise abi auto aga saabus alles ennelõunal, kuigi hea tahtmise juures võinuks pisirikke mõnigi tööline kõrvaldada. Selliseid hoogukahandavaid leidub igapäev küllaga. Seina viimistluseks vajaminevad kausspaneelid saabuvad ebaühtlaselt, ka betoonisegu tuleb siis, kui juhus tahab. Uue juhtkonna saanud betoonitehas vajavat eesti ehitusjuhtidelt rohkem abi.

Suureks takistuseks olevat seegi, et mõlemad kraanad on praktiliselt ehituse sees, mis tähendab, et monteerijad ja müürsepad peavad ehitustöid ülemäära kooskõlastades ja üksteist takistades töötama. Kui aga juhtub mõni seade lagunema või detail hilinema, on kogu ehitus häiritud.

Tallinna elanikud on märganud, et postimaja kerkib just kui üht õlga ees vedades.

See, et Hobujaama poolne ots sai täiskõrguse kätte varem kui linnapoolne, on peale ebamugavalt paigutatud kraanade tingitud ka varasemast ehitustööde tehnoloogilise järjekorra rikkumisest: hoone kelder ja trepikojad oleks tulnud varem valmis teha. Nüüd takistab seegi toorehituse valmimist. Ehitajatel on aga plaan tuleva talve külmadeks hoone karp kinni saada ja soojus sisse tuua. Praegu on tööjõudu ehitusel vähevõitu. Vaja oleks tööle hakata kahes vahetuses, et tuleval aastal ehitustöödega valmis saada, kuid seda peab ajalehe reporter siiski raskeks, ehkki kuidagi saavutatavaks sihiks.

EESTI KORTERIMAJAS,
2378 QUEEN ST. E.
2 magamistoaga korter
ÜÜRILE ANDA. TEL. 766-2255

Kogu leer õed-vennad

Saksamaal toimub 19. augustil erakorraline leeriõnnistamine. Nimelt kuuluvad kõik 8 leerilast ühte perekonda ja on õed-vennad. Tegemist on perekond Lütsepa lastega Heilbronnis.

Tegemist on lasterikkaima eesti perekonnaga Saksamaal. Aino ja Aleksei Lütsepa lastest on 8 nooremat jäänud mitmesugustel põhjustel leeritamata, nende hulgas eeskätt majanduslikud raskused. Sõjavigastatu Aleksei Lütsep, laste isa, on juba surnud ja perekonna eest hoolitsemine on olnud ema Aino hooleks. Lapsed on koolis eeskujulikud õpilased ja kõik räägivad head eesti keelt.

Leeri puhul on eesti abistamisorganisatsioonid USA-s ja Saksamaal koos Eestlaste Keskkomiteega Münsteris ulatanud oma abistava käe ja määranud kuludeks 1000 rootsi krooni (ca $250), millega saab korraldada ka ühise leerikoosviibimise. Lütsepa perekonna noori on olnud muide ka Rootsis eesti suvekodudes.

EPL

Soomepoisid pidasid suvepäeva

Möödunud laupäeval toimus Devil's Elbow suusakuurordi maalal Soomepoiste Klubi tavakohane suvine kokkutulek. Kuni paarkümmend endist relvavenda olid koos, tõstes koos abikaasadega osavõtjate arvu 40-e lähedale. Kaunis suvepäev võimaldas kõigi kavas olnud ürituste läbiviimise.

Aastaid on suvepäeva kavas olnud püstolilaskmine, teiseks kombineeritud võistlus granaadiheite, jooksmise ja laskmisega. Püstolilaskmise organiseerijaks oli lahkelt kohale tulnud laskurmeister Arvi Tinits, kes ka omalt poolt pani parimaile laskureile välja 3 auhinda. Abi ja auhindade eest avaldas klubi esimees B. Bockfeldt talle klubi ja osavõtjate nimel rohket tänu.

Püstolilaskmises oli parimaks B. Lõbu 44 silmaga (1 südamik), kes sai klubi rändauhinna. Teiseks tuli E. Rämmeld 44 silmaga, kolmandaks V. Siimon 41 silmaga.

Kaks viimast said A. Tinitsa poolt väljapandud auhinnad. Püstolilaskmisest võtsid osa ka mõned naised, kellest Vaike Kivi saavutas 30 silma ja auhinna.

Kombineeritud võistlusel tuli esikohale M. Reigam 134 punktiga, saades Oma Pressi poolt välja pandud rändkarika. Teiseks jäi H. Oja 131 p., kolmandaks H. Kivi 129, neljandaks J. Vihma 126,3, viiendaks T. Vellend 124 ja kuuendaks P. Rabisson 121,6 punkti.

Pärast võistlusi ootas mehi kuum saun, naispere oli katnud laua ja ühiselt söödi hapukapsasuppi. Söögi järel anti võitjaile kätte auhinnad ja klubi esimees B. Bockfeldt avaldas tänu Martin ja Virve Reigamitele lahke vastuvõtu eest. Kuna M. Reigamil oli laupäeva naabruses ka sünnipäev, siis tähistati seda õnnituslauludega. Selle järel kestis ühine meeleoluline koosviibimine ühislauludega, kuhu vahele Meeri Lahesalu deklameeris luulet, kuni hilise õhtuni.

900 Inglismaa suvepäeval

LONDON (EH) — Inglismaa pealinnas toimus Inglismaa eestlaste suvepäev umbes 900 osavõtjaga, neist paarsada otsesed esinejad ja tegelased. Seega õnnestus suvepäev erakordselt ja osavõtt oli suurem kui eelmisel korral. Suvepäeva peeti Porchester Hall'is, suures kontsertsaalis, kuhu aukülalistena ilmusid ka naabrite lätlaste ja leedulaste diplomaatilised esindajad Inglismaal.

Pidulik osa koosnes kontsertaktusest, mille avasõna ütles Londoni Eesti Seltsi esinaine Erika Pärnsalu. Seejärele esinesid Inglismaa ühendkoorid Enn Saluveere ja Ernst Luuki juhtimisel. Klaverisolistina esines Tiina Metsmaa. Seejärele esinesid koorid üksikult ja koorijuhtideks olid Karin Miilmaa ja Ernst Luuk. Melodeklamatsiooni esitasid Elmar Maripuu ja Juhan Eistrat ja seejärele tuli uuesti lavale üldkoor, mille koosseisus laulsid ka Saksamaa segakoori „Leelo" lauljad, kelle koorijuht nüüd lisandus üldkooride juhtidele.

Kontserdi lõppedes esinesid rahvatantsijad mitmetest Inglismaa eestlaste keskustest alul üksikult, siis üldrühmana — nüüd tulles lavalt juba suurele põrandale, et ära mahtuda.

Lõppsõna ütles Inglismaa Eestlaste Ühingu esimees Väino Pärtel. Pidustus lõppes eesti ja inglise hümnide laulmisega.

Suur osa rahvast siirdus edasi suvepäeva kontsertjumalateenistusele Westbourne Park'i baptisti kirikusse, kus luteri kombe järele teenisid õpetajad Aaviksaar ja Taul. Õhtul toimus ka rahvapidu tantsuga kui lõpp-punkt õnnestunud ürituse.

Vanouveri Eesti Seltsi andmeid

Vancouveri Eesti Seltsis oli 1971. aastal 263 liiget ja sama aasta lõpul oli seltsi kassas $825.00. 1972. a. oli liikmeid 301, raha $1773.00, 1973. a. liikmeid 266, raha 3391.00, 1974. a. liikmeid 363, raha 3970.00, 1977. a. liikmeid 248, raha $6.275.97. Liikmete arvu kohta 1975—76 seltsi protokolliraamatus andmed puuduvad.

Muudatus Oro ranna vabaõhu-jumalateenistuse kellajas

Eeloleval pühapäeval on Toronto Kolmainu koguduse vabaõhujumalateenistus Oro rannas, tee nr. 9, perekond A. Randsalu juures. See algab kell 3 p.l.. Varem oli jumalateenistus kavatsetud kell 12 päeval nagu eelmistel aastatel. Kellaaja muudatust palutakse lahkesti tähele panna.

Jumalateenistusel teenib õp. O. Gnadenteich, koraale saadab orelil G. Iital, einetamise eest hoolitsevad koguduse naisringi liikmed. Istumiseks palutakse võimaluse korral välitoolid kaasa võtta.

LINHOLM LIMITED - REALTOR
EESTI KINNISVARA OSTU-MÜÜGI FIRMA
Toronto piirkonnas eestlastele abiks juba aastast 1954. Meie pikaajaline praktika ja sõbralik teenimine on teie huvide parimaks kaitseks. Kohest teenimist hr. Linholm'ilt telefonil 486-7752, õhtuti helistada 489-9932.
PIDEV NÕUDMINE ELUMAJU MÜÜGIKS SAADA!

ALNA
TORONTOS
Piduülikondade rentimine
Ülikonnad ja püksid tellimisel
437 DANFORTH AVE.
Tel. 463-8104

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates

5-tollised jätkudeta vihmaveerennid
ALCAN VÄRVITOONIDES
valge, pruun, must, helebeesh, metsaroheline
Varustame ISETEGIJAID vihmaveerennidega ja sinna juurdekuuluvaga
HELISTAGE
FACTORY ON WHEELS
661-3843 661-3021

KIRIKUD

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8 tel. 483-4103

JUMALATEENISTUS 20. aug. kell 11 homm. Peetri kirikus.
JUMALATEENISTUS 27. augustil kell 11 hommikul Peetri kirikus.

ÕPETAJA KÕNETUNNID suveperioodil neljapäeviti kell 6—8 õhtul. Tel. 483-5847, 483-4103.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja H. Söderholm
177 Blantyre Ave., Scarboro, Ont. M1N 2R6. Tel. 691-3184.

Pühapäeval, 20. augustil kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb H. Söderholm.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaajaam on kirliku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853.
kantseleis, telefon 921-9417.

VABAÕHU JUMALATEENISTUS on pühap., 20. aug. kell 3 p. perek. Randsalu juures, Oro rannas, tee nr. 9. Koraale saadab orelil hr. G. Iital. Jumalateenistuse järele on koosviibimine einetamisega.

Septembrist alates jätkuvad jumalateenistused igal 1., 2. ja 3. pühapäeval kuus kell 1.30 p.

Kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis, telefon 921-9417.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
10 Lamport Ave. Apt. 307
Toronto 5, Ont. M4W 1S6
Tel. 961-8391

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3—3.30 p. l. WHLD 1270 kc.

Laup., 19. aug., kell 6 õ. misjonäride Kimberg'ide vastuvõtu koosviibimine.

Pühap., 20. aug. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kell 6 õ. VÄLISMISJONI ÕHTU. Kõnelevad Valter ja Maj-Britt Kimbergid Lõuna-Aafrikast.

Kolmap., 23. augustil KOLMAPÄEVANE KIITUS.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 27. aug. JUMALATEENISTUS kell 6 õ.

Korrastan
VÄIKEMOOTOREID
muruniitjad, kettsaed, lumepuhujad ja päramootorid.
Tel. 225-3983 — H. KASK

Kujutava kunsti STUUDIO
Joann SAARNIIT
Müügil õlimaalid
567 Roehampton Ave.
Tel. 488-5895

Soovitakse
MAJAPIDAJAT
alates septembrist 3—5 päeva nädalas kella 12—5 p.
Helistada tel. 444-7566

SPORT

Jõekääru spordivõistluste tulemused

40 M JOOKS 5—6 a. poistele: 1. Erik Jaason, 2. Märt Matsoo, 3. Ricky Hiir. 7—8 a.: 1. Derek Ewen, 2. Tarmo Sulev, 3. Heiki Sillaste. 9—10: 1. Rein Lomax, 2. Mikk Altosaar, 3. Taavo Rooneem.

60 M JOOKS 5—6 a. poistele: 1. Erik Jaason, 2. Märt Matsoo, 3. Ricky Hiir. 7—8: 1. Derek Ewen, 2. Tarmo Sulev, 3. Heiki Sillaste. 9—10: 1. Rein Lomax, 2. Taavo Rooneem, 3. Mikk Altosaar. 11—12: 1. Nils Norheim, 2. Tenno Andra. 13—14: 1. Paul Lada, 2. Villi Lomax, 3. Sven Reitav.

100 M 9—10 a. poistele: 1. Rein Lomax, 2. Margus Kask, 3. Mark Olup. 11—12: Nils Norheim, 2. Robert Lada, 3. Thomas Palo. 13—14: 1. Paul Lada, 2. Villi Lomax, 3. Sven Reitav.

200 M JOOKS 11—12 a. poistele; Robert Lada. 13—14: 1. Paul Lada, 2. Villi Lomax, 3. Sven Reitav.

400 M JOOKS 7—8 a. poistele: 1. Derek Ewen. 11—12: 1. Robert Lada, 2. Thomas Palo. 13—14: 1. Paul Lada, 2. Villi Lomax, 3. Sven Reitav.

800 M JOOKS 13—14 a. poisetle: 1. Paul Lada, 2. Eric Luiker.

KÕRGUSHÜPE 5—6 a. poistele: 1. Erik Jaason, 2. Ricky Hiir, 3. Märt Matsoo. 7—8: 1. Eero Voitk, 2. Derek Ewen, 3. Alaric Nurm. 9—10: 1. Rein Lomax, 2. Andres Nurm, 3. Mikk Altosaar. 11—12: 1. Thomas Palo, 2. Tenno Andra. 13—14: 1. Sven Reitav, 2. Toomas Kolli, 3. Kenneth Osso.

KAUGUS 5—6 a. poistele: 1. Erik Jaason, 2. Märt Matsoo, 3. Ricky Hiir. 7—8: 1. Heiki Altosaar. 2. Derek Ewen, 3. Alaric Nurm. 9—10: 1. Tõnu Voitk, 2. Rein Lomax, 3. Margus Kask. 11—12: 1. Nils Norheim, 2. Thomas Palo, 3. Tenno Andra. 13—14: 1. Kenneth Osso, 2. Villi Lomax, 3. Eric Luiker.

KOLMIKHÜPE 13—14 a. poistele: 1. Toomas Kolli, 2. Kenneth Osso, 3. Villi Lomax.

PESAPALLI VISE 5—6 a. poistele: 1. Ericc Jaason, 2. Märt Matsoo. 3. Risto Leivat. 7—8: 1. Derek Ewen, 2. Alaric Nurm, 3. Marcus Tamm. 9—10: 1. Rein Lomax, 2. Tõnu Voitk, 3. Margus Kask. 11—12: 1. Robert Lada, 2. Erik Nippak, 3. Thomas Palo.

KETAS 13—14 a. poistele: 1. Villi Lomax, 2. Sven Reitav, 3. Paul Lada.

TEATEJOOKS: 1. Petserimaa, 2. Valgamaa, 3. Viljandimaa, 4. Harjumaa, 5. Saaremaa, 6. Läänemaa.

TÜDRUKUD 40 M JOOKS 5—6 a.: 1. Lembi Veskimets, 2. Laura Randmaa: 7—8: 1. Karina Tamm, 2. Tanja Pisa, 3. Taali Rooneem. 9—10: 1. Silvi Matsoo, 2. Urve Voitk, 3. Valja Reinsalu.

60 M JOOKS 5—6 a. tüdrukutele: 1. Laura Raidmaa, 2. Lembi Veskimets. 7—8: 1. Karina Tamm, 2. Tanja Pisa, 3. Taali Rooneem. 9—10: 1. Silvi Matsoo, 2. Urve Voitk, 3. Moira Kurm. 11—12: 1. Monika Kask. 2. Marika Tamm, 3. Eve Teder. 13—14: 1. Tracey Girolami, 2. Juta Metsala, 3. Tiina Lomax.

100 M JOOKS 11—12 a. tüdrukutele: 1. Lydia van der Veen, 2. Eve Teder, 3. Maimu Palumäe. 13—14: 1. Tracey Girolami, 2. Juta Metsala, 3. Tiina Lomax.

200 M JOOKS 9—10 a. tüdrukutele: 1. Moira Kurm, 2. Valja Reinsalu. 11—12: 1. Lydia van der Veen. 13—14: Tracey Giroloami, 2. Juta Metsala, 3. Tiina Lomax.

KÕRGUSHÜPE TÜDRUKUTELE 5—6 a.: 1. Laura Randmaa, 2. Kylike Sillaste, 3. Lembi Veskimets. 7—8: 1. Karina Tamm, 2. Lisa Norheim, 3. Taali Norheim, 9—10: 1. Silvi Matsoo, 2. Valja Reinsalu, 3. Elle Palumäe. 11—12: 1. Monika Kask. 13—14: 1. Juta Metsala. 2. Tracey Girolami, 3. Tiina Lomax.

KAUGUSHÜPE TÜDRUKUTELE 5—6 a.: 1. Laura Randmaa, 2. Kylike Sillaste, 3. Lembi Veskimets. 7—8: 1. Karina Tamm, 2. Lisa Norheim, 3. Taali Norheim. 9—10: 1. Silvi Matsoo, 2. Valja Reinsalu, 3. Tina Randmaa. 11—12: 1. Lydia van der Veen, 2. Maimu Palumäe, 3. Monika Kask. 13—14: 1. Tracey Girolami, 2. Juta Metsala, 3. Tiina Lomax.

PESAPALL TÜDRUKUTELE 5—6 a.: 1. Laura Randmaa, 2. L. Veskimets. 7—8: 1. Lisa Norheim, 2. Karina Tamm, 3. Kai Rannik. 9—10: 1. Rutt Küng, 2. Valja Reinsalu, 3. Silvi Matsoo. 11—12: 1. Lydia van der Veem, 2. Eve Teder, 3. Marika Tamm. 13—14: 1. Tracey Girolami, 2. Tiina Pärnsalu, 3. Tiina Lomax.

KUULITÕUGE TÜDRUKUTELE 13—14 a.: 1. Tracey Girolami, 2. Tiina Pärnsalu, 3. Juta Metsala.

KUUL POISTELE 11—12 a.: 1. Robert Lada, 2. Nils Norheim. 13—14: 1. Paul Lada, 2. Sven Reitav, 3. Toomas Kolli.

TEATEJOOKS TÜDRUKUTELE: 1. Saare maakond, 2. Valga maakond, 3. Petseri maakond, 4. Harju maakond, 5. Viljandi maakond, 6. Lääne maakond.

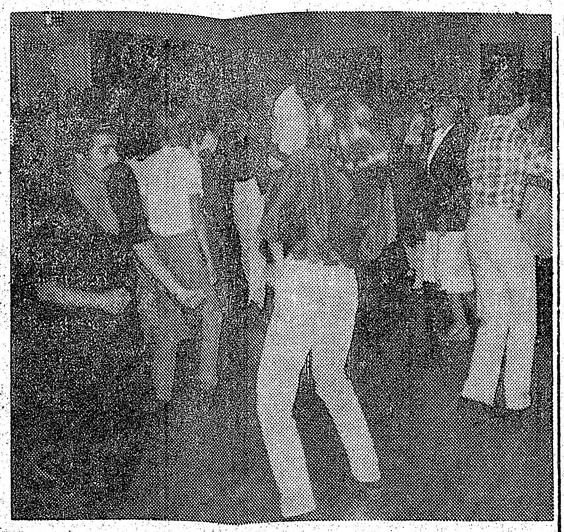

Rootsi eesti noorte võlaskäik **Torontosse oli noorte elus tõeliseks suursündmuseks, mil Eesti Maja ruumides oli hoogne noortepidu ja Koguja II skaudilaagri diapositiivide näitus. Pildil** vaade noorte tegevusele. Foto: Vaba Eestlane

Ülikoolide lõpetajaid

Ingrid K. Nagy lõpetas State University of New York Buffalos magna cum laude BS kraadiga kaubandusadministratsiooni alal. Ta kuulus aastaid Cleveland-Columbuse rahvatantsurühma „Targajala" koosseisu, millega võttis aktiivselt osa ülemaalistest eestlaste suururitusist Torontos ja Baltimores. Ta ema on eestlane. Ingrid töötab New Yorgis oma alal ja kavatseb edasi õppida New York Universitys magistrikraadi saamiseks ülikoolilt saadud stipendiumiga.

University of Connecticut'i Storrsis lõpetas BC kraadiga elektriinsenerina kompuuteriteaduse alal Eric Plaks.

University of California Los Angeleses inseneriteaduskonnas saavutas magistrikraadi Victor Koik. Ta asus tööle uurimisalal uute kunstlike südameklappide arendamisel ja rakendamisel.

Toimetusele saadetud kirjandus

SÕNUMID nr. 1 (67) — 1978. Eesti Noortetöö, Eesti Rahvusfondi ja Eesti Abi Keskuse bülletään. Sisus: „Esto '80", „14. juunil demonstratsioon leinajumalateenistus", „ERF märgukiri PEN-ile", „ERF märgukiri Peaminister Torbjörn Fälldin'ile", Eesti Abi rubriikis jõulukorjanduse annetajate nimekiri, kes panid kokku 14.027 Rootsi krooni (ca $3.500). Eesti Komitee osas avaldatakse Eesti Komitee valimiste lõpptulemused ja „Stockholmi Eesti Algkooli pere 1978. a. kevadel" koos vastava fotoga. Ülejäänud osas „Mõnigaid hetki eesti noorte tegevusalalt" ja fotokroonikat.

*

POLYPHONY nr. 1 — 1977. Multicultural History Society of Ontario bülletään, mille eesmärgiks on mitmekultuurilise ajalooseltsi tegevuse tutvustamine, et veelgi rohkem leida materjale etniliste ühiskondade arengust Ontarios. Esimeses numbris vaadeldakse Torontos 1913. a. välja antud „Bulgarian-English Pocket Dictionary", etniliste ühiskondade ringkirju ja kavasid, seni avaldamata allikaid etnokultuurilises ajaloos, etnilise ajakirjanduse arengut Ontarios, suuliste ajaloomaterjalide kogumist, vanast fotokogust on võetud portreesid Ontario inimestest ja juhendeid uute materjalide hankimiseks.

Dollar — rahade kuningas

(Algus lk. 2)

Müre üleliigsete dollarite üle osutus asjatuks. Kogu see „uus süsteem" reageeris hoopis reservide hojustele. Koos dollarireservide tõusuga välisriikides hakkasid tõusma ka nende riikide hulgimüügi hinnad. Ja siis kui õli produtseerivad Araabia riigid otsustasid tõsta õli hindu neljakordselt, ehk nende maade dollarireservid osutusid selleks kaitserauaks, et nad mitte täielikult ei hävinenud majanduslikult, sest õli hind maailmaturul on ainult tsiteeritud dollarites.

II maailmasõda ainult kiirustas dollari tõusu rahareservi positsioonile. Sõja ajal kuhjunud hoiusummade likvideerimise tõttu Ameerika majandus kasvas kiiresti.

Paralleelselt sellise kiire tõusu tõttu oli panganduse juhtkond sunnitud revideerima endisi laenupaberite mõju ja väljatöötama uusi mooduseid, et sellele süsteemile anda uut sügavust.

Üks neist põhjuseist, mis hiljem osutus kõige olulisemaks, oli et Euroopa investeerijad hakkasid oma rahasid paigutama Ameerika tööstusse ja seda just poliitlise kindluse tõttu.

Tagantjärele vaadatuna on iga maa, mille raha on olnud kasutusel reservrahana, nauttinud rahvusvahelise kaubanduse eeliseid, lisaks sellele, mida see on tähendanud hindade stabiliseerimisel. Tänapäeva kaubandusliku läbikäigu juures ükski maadest ei näi olevat võimeline rahuldama kõiki neid tingimusi mida rahvusvaheline kaubandus ette kirjutab. Shveits on liiga väike ja tal puudub laiaulatuslik rahvusvaheline pangandus. Jaapan on liiga kaugel maailma tööstuse keskustest ja tema tööstus on suuremalt osalt suletud teistele. Saksamaa stabiilsus rahalistes tehingutes on olnud väga kõikuv ja poliitiliselt pole investeerijad kunagi Saksamaad usaldanud. Selletõttu on kõikide suurfirmade finantseerijad suunanud omad pilgud Ameerika poole, sest see on ainuke riik praegusel ajal, milline suudab organiseerida oma majandusliku võimsust ja finantspaberite korrapäraseid tehinguid.

Dollari positsiooni võib mõjutada asjaolu, millise poliitilise sammu võtavad Euroopa riigipankade juhtkonnad dollari suhtes, kes omavad kogusummad 160-e miljardi dollari ulatuses Ameerika dollareid ja see millist osa kuld saab mängima Euroopa uue rahasüsteemi kujundamisel.

Alates 1970. aastast, Euroopa pangad on andnud mõista, et nende dollarite hoiused on suuremad, kui nad tegelikult seda soovivad.

See juhtus peamiselt just selletõttu, et puudus kindel vahekord rahvusriikide rahakursside vahel. Euroopa riigid eestotsas Prantsusmaaga, hakkasid pressima, et dollareid välja vahetada kulla vastu ja koos sellega vähendada dollari domineerivat mõju maailma kaubanduses. Ameerika on aga omalt poolt näidanud riigi kullareservide müügiga, et ta pole enam huvitatud kullast, kui raha hinna alusest ja määrajast. Rahvusvaheline kaubandus aga ilma reservrahata pole mõeldav. Selletõttu ongi praegu käimas läbirääkimised, et jõuda ühisele arvamusele maailma reservraha suhtes.

Tõsiasi on — Ameerika geograafiline suurus ja tema rikkus laseb oletada, et dollar veel mitmed head aastad on maailma domineerivaks rahaühikuseks. Siinjuures aga tuleb teha reservatsioon, et Ameerika majandust juhitakse positiivses suunas.

Nagu eelpool juba mainitud peab üks maailma rahadest olema juhtival kohal. Kuigi ameerika dollar on kannatanud inflatsiooni ja vääringu reformide all, pole näha, et ligemas tulevikus ükski teine maa suudaks asendada dollarit, sest inflatsiooni suurus teistes maades on olnud veel kiireloomulisem kui Ameerikas.

AVO KIMMEL

Eestlanna Uus-Meremaa naiskonna juhiks

Meie tuntud võimlemisõpetaja Uus-Meremaal Emmi Bellwood-Tõkke määrati oma asukohamaa naisvõimlejate rütmilise võimlemise naiskonna juhiks nende võistlusmatkal Austraaliasse. Naiskond lendab võistlusmatkale augusti lõpul. Austraalia naiskondadega kohatakse neljas linnas — Brisbanes, Sydneys, Melbournes ja Adelaides. Esimene võistlus toimub Sydneys.

Võistluste kõrval juhatab Emmi Bellwood-Tõkke ka võimlemistreeneritele korraldatud kursusi. Austraalia matk kestab 12 päeva.

Emmi Bellwood-Tõkke on lõpetanud Tartu Ülikooli kehalise kasvatuse alal.

VES

ARVI KORK

MÕRVALUGU

11.

„Sa . . . sa naljatad, mees", ajas Tony-poiss vastu, „seda sa ei tohi teha mees — mul on . . . mul on tsiviil-õigused!"

„Siin — liivadüünide vahel? Sina naljatad, mees. Peale selle, kus on selle kahvanäo sohvri tsiviilõigused, keda te ära suitsetasite? Mis? Kuuled sa, kuidas tuul männilatvades oigab? Kas ei ole see mitte selle põletatud autosohvri hing, mis seal kättemaksu järgi ulub? Usud sa voo-dood, väike vend? Tead sa, et minu vanaema oli saartel Mamaloi? Mis? On sul sellest aimu?"

Tony-poiss lakkus närviliselt huuli.

„Mitu korda pean ma sulle ütlema, mees — mina ei põletanud kedagi, ma ainult müüsin selle tuki . . . nagu, teistele kassidele, mees!"

„Okei, okei — siis kes olid need kassid, kes selle riista ostsid?"

„Ma — jah, ma nagu — ei mäleta, mees. Kohtasin neid piljardipoes . . ."

Ja meie kõva-kivi kangelane, noor gangster Tony Webster hakkas nuuksuma. Suured pisarad jooksid tal põski mööda alla ja ta hõõrus neid oma sõrmenukkidega laiali.

„Miks te . . . nagu, kiusate mind, mehed — ma, nagu, ei tahtnud kellelegi haiget teha . . . see valge kass, see kahvanägu sohver — see ütles meile pahasti, mees, ja siis . . . nagu, see tukk läks lahti — see oli õnnetus, mees!"

Mul läksid nüüd ka kõrvad kikki.

„Okei, Tony — siis räägi ära, kuidas see asi päriselt juhtus."

„Okei siis — aga ärge te teistele sellidele ütlege, et ma piiksusin — nagu, see Newson, see tapab mind ära, kui ta kuuleb . . ."

„Mu huuled on igavesti suletud, vähemalt nii palju kui see Newsoni poisisse puutub. Niisiis, räägi nüüd ruttu, enne kui sul meelest ära läheb ja ma vihaseks saan!"

„Okei mees, ära muutu inetuks — okei siis. Nagu, me pidime sinna tantsupeole minema — ja need Torod, need pahad kassid, need alati ähvardavad meid, no siis ma, nagu, võtsin selle tuki kaasa, mis ma onu käest USA-st ära hiivasin — enesekaitseks, mees. Siis Razz, tema ütleb . . ."

„Kes see Razz oli?"

„Razz Newson, mees — see on ta nimi, nagu ma ütlesin . . . ja siis tema, ta ütleb, mees, anna see tukk minu kätte, ma tean, kuidas sellega ümber käia, ja siis ma annan, okei mees? Ja siis see esimene sohver, ta viib meid valesse kohta, mees, me ütleme, et klubisse, ja tema viib meid golfiklubisse kus valged kassid tantsu löövad — mitte saareklubisse, kus kirjud kassid koos viibivad — ja siis, mees, ta kaob ära, ja me kutsume uue sohvri — nad lasksid meil seal telefoni kasutada, mees! Ja siis, tuleb see teine kahvanägu, ja . . ."

„Kes kutsus selle teise kahvanäo — selle teise sohvri?"

„Razz kutsus — tema kasutas nende valgete kasside kõnetraati, mees! Ja siis see kahvanägu tuli, ja rääkis rumalasti, mees, nagu, me astusime sisse ja ütlesime, sõida, mees, ja tema, et kas teil tahmanägudel raha ka on, ja Razz, tema vastu, et ei ole, mees, ja see kahvanägu muutus tooreks, tahtis meid välja ajada, ja siis Razz pani, nagu, tukiotsa talle kuklasse ja ütles, et sõida mees, ja siis see tukk läks lahti, ja larakas käis, mees, ja sohver kukkus näoli oma kärust välja, ja siis ma ütlesin, et lõikame, mees, ja siis me lõikasime . . ."

„Ahah — siis te lõikasite. Ja kes see kolmas sell oli?"

„Milline kolmas sell?"

„Ära mängi lolli, sa sitavasikas — teid oli seal kolm tükki, see esimene sohver on seda tunnistanud. Nüüd tuleta meelde, kes see kolmas oli, või sul tuleb ikkagi veel ujuma minna!"

„Jajah — okei siis, ärge muutuge inetuks, mehed. Okei, see kolmas — ma ei tahtnud enne öelda, ta on, nagu — mu sugulane, noh! Tädipoeg Albert! Tal polnud selle — noh, suitsetamisega mingit pistmist, mees — ta oli, nagu, ainult pealtvaataja, mees!"

„Okei, see oli tädipoeg Albert. Siis, kus nad nüüd on, need kaks relvakangelast — Razz Newson ja tädipoeg Albert?"

Poiss nühkis jälle sõrmenukkidega silmi ja siis rääkis edasi.

„Ma ei tea, ausalt, mees, ei tea kuhu nad kargasid. Nagu, mina lõikasin koju — ma ei tea, kuhu nemad hüppesse läksid."

„Nii, sa ei tea. Mis on selle Albert-poisi terve ja täisnimi, ja kus ta elab?"

„Seda — oi, ma ei julge öelda, mees — nad tapavad mu ära!"

„Ära karda, väike vend, me kaitseme sind."

Pikkamööda, nuuksudes ja halisedes nii et mul tast juba päris kahju hakkas, rääkis ta meile ära, kus ja kuidas . . .

„Okei, mehed — Albert, ta elab 15 Centre Street . . . Tsentri tänaval. Ma usun, et Razz on kah seal — Razz'il pole endal voodikohta, ta on siin nii nagu hüppes — Montrealist, mees, seal otsitakse teda taga. Potimüümise eest, noh — ja siis ta on siin peidus. 15 Centre Street, mehed, ausalt."

Rick vaatas mulle silmanurgast otsa.

„Kas läheme, seersant?"

„Läheme, muudkui läheme, Rick."

Nii, siis me läksimegi. Alguses viisime oma vangi peakorterisse, kus lasksime ta selle viina-warrant'i eest putkasse pista, enne kellelegi mõrvameeskonnast sõnagi lausumata — neid ei olnud nagunii seal, olid koju magama läinud. Siis sõitsime Tsentri tänavale ja peatasime paar maja number 15-dast eemal.

Rick oma värvilises Lääne-Saarte kostüümis läks jälle eesukse juurde, kuna mina tagaaeda hiilisin. Kuulsin, kuidas Rick uksele koputas, ise purujoobnut mängides.

„Tehke lahti, vennad, tehke uks valla — tean et olete, hikk, seal sees ja et teil on joodavat . . . ma tean et sa seal oled, Razz kallis vend, ja sina ka Albert, vanapoiss . . ."

Ja eesuks läkski lahti, nii veidi praokile, ja kellegi kähe hääl sosistas: „Kao ära, mees, lase jalga, lõika minema, kes sa ka oled, mees, meil pole tilkagi majas, ausõna, mees!"

Aga Rick oli nüüd oma jala ukse vahele saanud. „Seersant!" sosistas ta oma taskuraadiosse, „ma lähen sisse . . ."

Vaevalt oli ta sõnad suust välja saanud, kui maja seestpoolt kostis vali püssipauk — haavlipüss! Ja Rick-poisi saadiosaade jäi pooleli. Virutasin jalaga tagaukse pihta, see lendas ssisepoole, mu oma Smith-Wesson oli mul käes. Nägin kedagi mustanahalist noorukit läbi poolavakil köögiukse, kaheraudne haavlipüss käes, rauaotsa minu poole keeramas. Lasksin huupi tema suunas, kolm või neli korda. Poiss pillas püssi maha ja kukkus käpuli. Üks teine, veidi valgema nahaga noormees seisis magamistoa uksel, kaks värisevat kätt lae poole tõusmas.

„Mul pole tukki, võmmid, mul pole riista — ärge laske, mehed!"

Kargasin käpukile poisile ligemale ja löin jalaga kaheraudse ta haardekaugusest eemale, kuigi sell ei paistnud enam võitlemise vastu huvi tundvat. Ilmselt oli ta kuuli kuhugi alakehasse saanud, sest ta hoidis kahe käega kõhtu kinni ja oigas.

Tõmbasin käerauad vöölt ja viskasin need ukseavas seisavale poisile, ise ikka veel püstolirauda langenud kangelase poole hoides.

„Loo endale võrud käte ümber, sell, ja pigista lukk kinni, kui sa ei taha ka tina saada — pronto!"

Sõnakuulelikult vajutas pisike neeger endale käerauad randmete ümber. Samal ajal tõstsin ma kaheraudse põrandalt. See oli selline vanaaegne, kukkedega riist. Üks kukk oli vinnas, teine oli alla lastud. Murdsin haavlipüssi lahti — see käis hingedega pooleks. Jah, üks raud oli tühjaks tulistatud, teine oli veel minna. Oleks ta selle minu pihta minema jõudnud saata, oleksid vist läinud pool pead ja purihambad . . .

Siis tuli mulle Rick-poiss meelde. Jah, ausõna, momendiks olin ta unustanud, mul oli endagagi tegemist. Aga siis kargasin eesukse juurde ja lükkasin selle lahti. Rick istus seljakile vastu trepi-käsipuud, kirju ülikond veel kirjum haavliaukudest ja veremärkidest. Ta oli laengu linnuhaavleid külge saanud, õnneks ainult riivamisi, või ta oleks Looja karjas olnud. Nüüd ainult jooksis veidi verd ja pööritas silmi.

(Järgneb)

Aleksis Rannit Rockefelleri Fondatsiooni aukülaline Itaalias

Yale'i ülikoolis toimiv teadlane ja luuletaja Aleksis Rannit viibis juuli ja augustikuul Rockefelleri sihtkapitalivalitsuse aukülalisena Bellagio's Itaalias. Rockefelleri fondatsiooni poolt kutsutakse iga aasta kogu maailmast 23 inimest puhkamiseks ja töötamiseks luksuslikus Villa Serbellonis, mis asub poolsaarel, mida piiravad Como, Lario ja Lecco järved. Käesoleva aasta laureaatideks olid kirjanikud-teadlased Ühendriikidest, Jaapanist, Taanist, Iraanist, Austraaliast, Prantsusmaalt, Itaaliast, Shveitsist, Hispaaniast, Norrast ja Islandist.

Aleksis Rannit on viimaste aastate jooksul avaldanud rea esseid välisajakirjanduses ja akadeemilistes väljaannetes. Tema luulet on rohkesti ilmunud inglise, saksa, hispaania, heebrea, hiina ja korea keeles. Bellagios töötas ta nii oma luule kui ka esseede kallal. Koos temaga viibis Bellagios Rockefelleri Fondatsiooni külalisena tema abikaasa Tiina Rannit.

Teadaanne

Saarlaste Ühingu suvine väljasõit on 26. 8. 78. Udora Lastesuvekodusse.

JUHATUS

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower.
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Toronto, Ont. M5J 2H7
Tel. 862-7115

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

S. BROGOWSKI, O.D.
OPTIK
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES

PAUL JUTTUS
HOGAN PONTIAC BUICK LTD
348 Danforth Ave.
Telefon äris: 461-3561
PONTIAC
BUICK
LEMANS
PHOENIX
FIREBIRD
SUNBIRD
CENTURY
ACADIAN
SKYHAWK
G.M.C. veoautod
Pruugitud autod

Killamängudest osavõtjad tõusmas Võrumaal Munamäe tippu. Esiplaanil teejuhis, taustal Munamäe vaatetorn Eesti lipuga. Pildil vasakul Eesti Vabariigi aupeakonsul I. Heinsoo ja Rootsi ESTO-80 juht R. Norvell koos abikaasaga. Foto: T. Tomson

Vally Johanson

Risti-rästi läbi Alberta

II

Alberta on kindlasti Kanada kõige mitmekesisem maakond. Seal on maapõuevarasid, jõukaid talusid lopsakate viljapõldude ja suurte loomakarjadega; kalarikkaid järvi-jõgesid, kõrbet (Badlands) ja majesteetlikke kaljumägesid suurepäraste suusakuurortide ja luksuslike suvituspaleedega.

Kuuajalisest „puhkusest" ei olnud kuillalt, et seda mitmekesist vaatamisväärsust nautida. Aega jätkus vaid lühikesteks mõnepäevalisteks peatusteks järgmistes paikades: Edmonton — Millet — Mulhurst — Calmar — Leduc — Wetaskiwin — Camrose —Ponoka — Stettler — Calgary — Banff — Lake Louise — Vancouver — Victoria — Butchard Gardens — ja Sandy Lake.

Asustatud on Alberta peamiselt 50 miili Edmontonist põhja kuni USA piirini lõunasse ja kaljumägede jalalt Saskatchewani piirini.

Põhja-Altas elavad peamiselt indiaanlased, kus tegevuseta elu on loonud soodsa pinna kuritegevusele ja moraalitusele.

Calgarist läände on nn. Alta Badlands, mis on kindlasti huvitavad turistidele, kuid muuks kõlbmatud.

Maapõuevaradest on Alta rikas. Suured söelademed (ca. 48 bilj. tonni) asuvad kaljumägede jalal, Peace jõest USA piirini, Drumhellenis, Lethbridges ja Taberis. Hiljuti avastati rikkalikult lademeid Edmontonist 30 miili lõunasse ja läände, kus ka põllumuld on süsimust.

Õliväljad asuvad Turner Valleys, Leducis, Benbinas, Drauton Valleys ja Peace Riverist USA piirini ja Lloydministris. Viimane linna asub Saskatchewani piiril kus peatänav on piiriks.

Alberta ostumaksu puudusel on Saskatchewani poolne linnaosa ümberkolinud Alberta linnaossa, jättes Saskatchewanile kuuluva osa linnast enam-vähem „ghost linnaks".

Õliväljadele lisaks on Altas rikkalikult tõrvaliiva Athabaska ümbruses. Kogu provints annab Kanadale õlitoodangust ligi 90%.

Õliväljadel võib näha arvukalt õlipumpasid, mõned neist isegi talumehe kapsaaias. Suurema osa päevast need õlipumbad ei tööta. Igale pumbale on antud luba pumbata vaid teatud norm õli päevas. See hoiab nn. õlikriisiakuutsena, et maailmavalitsejad saaksid seda omakasu-poliitikas ärakasutada. Niisugune pumpade päevanorm kehtestati alles õlikriisi päevakorrale kerkimisega. Öösel võib näha maapinnal põlevaid tulukesi, mis põlevad kontrolli all, et vähendada survet. Õlikompaniide töötlusvabrikuid on näha igal pool. Mõnes leegitsevad kõrged korstnad, kus põletatakse õlitöötlemisel tekkivat surmavat reomassi gaasiks, mis õhus seastub ja langeb maapinnale kahjutu massina. Hiljutine õlituli Drayton Valleys mürgitas kogu ligiduses asuva talu seakarja.

Looduslikku maagaasi kasutati Altas kommersiaalselt juba 1890. aastatel. Suured gaasivarad asuvad peamiselt Lõuna-Altas. Vaatamata sellele, et õli ja gaas on Altas kättesaadav ja võrdlemisi odav, kasutavad talumehed siiski sõnnikust toodeldud metaangaasi oma veevärgi ja elektri tarvidusteks. Seda propageerib ka Alta „Environment Komitee", kes peab ägedat sõnasõda õlikompaniidega, et päästa Alberta tööstuste poolt tekitatud roojastatud õhust.

Environment Kontroll" väidab, et neil on väljatöötatud täielikult kahjutu metaangaasi süsteem, mis võib lõppeda ainult sõnniku puudusel,

on kahjutu loodusele ja odav, kuid viiks õlikompaniid pankroti lävele. Ja selle tagajärjel kontrollivad „õlikuningad" oma miljonitega poliitikuid ja massmeediat, et mitte trumbikaarte käest lasta. Ja kui see neil õnnestub, võib suurest osast Altast kujuneda vaid kokkuvarisenud kaevanduste kasutamiskõlbmatu lagendik

Samuti tekitavad õlikompaniide torustikud albertalastele palju muret. Et õli voolaks, tuleb seda hoida kaunis kõrge temperatuuri juures. See kõrvetab suvel taimestiku ja sulatab talvel lume ja meelitab metsloomad sooja, kes seal ka toidu puuduse tõttu nälga surevad.

Läänepool Edmontoni, teel Jasperisse võib näha suuri turbarabasid, mis kõik veel ootavad töötlemist.

Üldiselt leidub teeäärtes ja põllupeenardel hulgaliselt Alta emb-leemi lille — metsikut roosi. Riigi kulul on ehitatud teeäärsetele aiapostidele rohkelt linnupuure,

et tuua Altasse „Purple-Martini" linnukesi, kes söövad sääski sellises ulatuses, et kogu nende koduümbrus on sääskedest vaba.

Puudest näeb rohkesti haabu. Ainult mägedele liginedes muutub mets ja leidub juba rohkem kaski, mände ja tüüpilisi sirgeid ning sihvakaid mägikuuski. Need on ühtlase jämedusega ja väga sobivad palkmajade ehitamise s, mida leidub ka Altas, eriti mägedes, rohkesti.

Rahvaparke on suurlinnade ümbruses, aga neid inim ned ei kasuta. Altas on 1.9 milj. e' nikku ja 1.6 milj. lehma. Ja lehmadel on rahvaparkides „eesõigus".

Hiljuti nõudsid farmerid, et valitsus pargid risust puhastab ja lehmade karjamaa kõlblikumaks muudab, millele reageerisid linna inimesed lärmakalt, kuigi nad parke ise ei kasuta.

Enamus veedab oma nädalalõpud ja puhkuse kaunites kaljumägedes, mis on vaid mõne tunni autosõidu kaugusel suurematest linnadest, kuid nõuab siiski rohkem aega, et mägede ilu põhjalikumalt nautida. Talvel on populaarsem Banff, kus on paremad suusamäed. Suvel eelistatakse Jasperit, peamiselt tervisvete ligiduse ja kuulsa golfiväljaku pärast. Kohalikud elanikud kasutavad siiski ligemal olevat kohta.

Vaatamisväärsusi mägedes on palju ja oma auto on ilmtingimata vajalik, et igale poole ligi pääseda. Jasperi parki sisenedes Pochahontast mõne miili kaugusel asub kuulus Miette kuumaveeväävli ujula, mida eelistavad eakamad ja kehakamad „miljonärid", kuid milles võib ujuda $1.00 eest ka iga möödasõitja. Miette ujula ümbruses on saadaval ka üsna odavaid motelle ($16—$40). ümbrus on aga korrastamata ja muru „niidavad" mägilambakarjad. Vaatamisväärt on ka Punchbowl juga, mis asub maantee nr. 16 ja Miette tee ristkohal. Maantee Jasperisse läheb pidevalt mäkke, kuid teeb siiski nii palju ümbermäe tiire, et on tunne nagu sõidaksid kogu aja mäest alla. Ainult kiire Athabaska jõe vastuvool tunnistab, et tegemist on siiski ülesmäge sõiduga. Vaatekohti on teel palju ja mõned neist on ärakirjeldamata majesteetlikud. Enne Jasperit on olemas ka külmavee-väävli ujulaid, kuid odavam on varbad Athabaska jões ära kasta — kindlasti palju tervislikum, kui kuumavee ujulas. Vesi on aga väljakannatamatult külm ja sees suudab inimene olla vaid mõne sekundi! Kuid pärast seda on kastetud kehaosa sedavõrd hõõguv, et kõik valud ja vaevad on kadunud. Kuum ujula seda ravi ei anna.

(Järgneb)

Esimene maakond Killamängude ringkäigul oli Mulgimaa. Pildil osa tegelasi Viljandi lossivaremete ja järve taustal, ees üks pillimeestest Elmar Tani, seisavad A. Sepp, O. Haamer, „maavanem" J. Vihma, teadustaja E. Kink ja laulusolist Elna Libe. Foto: Vaba Eestlane

Klaasist meestega ühiskond

Kalju Lepik, Klaasist mehed. Kümnes kogu luuletusi. EKK 1978. 95 lk.

Kalju Lepik on kümnenda koguni jõudnud, lisaks valikkogusid ja mõned sammud ka proosakirjanduses. Esialgsest 30-ndate aastate luuletraditsioonidele järgnejast on saanud välis-eesti kirjanduse isikupäraseima käekirjaga laulik, prohvet ja mõttetark. Kokku aga terava nägemismeelega sõnatark, kelle looming on vanasõnaliku mõttekonkreetsusega lähedane rahvaluule sajandite jooksul lihvitud vormitäiuslikkusele.

Oma kümnendas kogus „Klaasist mehed" ilmneb K. Lepiku luuletajaisiksuse mitmekülgsus ja vormiline omapära. K. Lepik oli kord kaua tagasi, peaaegu ennemuiste, tugeva häälega pagulaslaulik, kelle kisendused maailma poole veel praegugi aktustel assimilatsiooniprotsessis nürinenud vaimu katsuvad äratada. Neidsamu motiive on nüüdki ta luules, kus ta resigneeritult vaatleb elu „maapao kolmekümnendal aastal". Kui alguses oli meie õiguse nõue raudtugev, siis nüüd „ainult tuhk on kindel", sest „tule kindluses me põleme tuhaks". Ometi ilmneb ta prohvetiusk, et „merest tõuseb kord maa".

Uue kogu kaheksast tsüklist on esimesed kolm samanimelised „Klaasist mehed lähevad läbi Punase Mere". Seda võib sümboolselt siduda pagulaseluga, kus klaasist tuulest läbi vuhivad klaasist mehed ja lähevad läbi Punase mere kuna „Jumala silmad klaasist mere kohal tukuvad." Taoti jääb sümboolsus selgust nõudvaks, teinekord on iga värss aforism ja luuletus tihe elunägemuste tankus nagu lk. 11 „Hüvastijätt algab alati terest./ Suure languse alguseks on uhkus ja au". Kuigi klaasist maailm on kuidagi habras ja purunev, on klaasist meeste minekul läbi Punase mere siiski ühnaamilist jõudu, mis saavutatud kordusega järgnevais luuletustes. Kuigi see on rohkem tähelepanekute maailm, on seal mõnikord siiski poeetilist ilukirja, kus „õhtu puudutab punaste huultega/ järve sinist kruusi".

Mälestustest, pagulasajastu elamustest ja nägemustest on loodud värsitsüklid klaasist meestest, kes me võime olla ise oma läbipaistvate lootuste ja unistustega, aga ikka rohkem illusioonidega, kes me oleme minemas läbi Punase mere lootuste mannasadude poole.

Kuid klaasist meestel on veel teinegi omapära. Ka jää on klaas. Jäälauludes elustuvad luuletaja kogemused, sageli vägagi vihjatavad jäiste elamustega. Värsivärsilt ilmneb neis autori isiklikke elamusi ja tundeid kuni kolmandas tsüklis saab isamaa hoopis intiimsemad mõõtmed.

Tsüklis „Õhtueit ja punased hobused" on pessimistlikke varjundeid. Hall värvus hakkab sageli luulekujundeile iseloomuks muutuma. Hall kott võtab punased terad, kasel on hall pea, maadligi on hallid pilved, hall juuksesalk ripub silmadel. Kus pole otse hallust nimetatud, seal tuleb esile pessimistlik meeleolu, võimetus lennata ja ta teeb hallist „tuhast tuhalinnu,/ tuhast laulu, tuhalinnu".

Teiste omapärasuste kõrval on Lepik ikkagi mängumees, kes paneb nõdrameelsedki tantsima. Ta on irooniline oma loomamuinasjuttude allegoorias ja okupatsiooni elu ilmingute vastu. Tema torupilliilugudes on rahvaluulele omast vormi- ja löögivalmidust, sõnaga salvamise osavust ning leidlikkust, mis mõnikord grotesksuseni ulatub ja mille õnnestunud näiteks on „Sinine poeem" pagulastänapäeva kõverpeeglik enese- ja ühiskonnavaatlus.

K. Lepik on sageli prologe kirjutanud sündmustele. Ka neis on ta ilmselt vaba juhuluuletusele omasest programmlikkusest ja luuletused on luule ise, kus temaatikaks meie ühiskonnas olnud sündmused kõigi variatsioonidega.

K. Lepiku uus kogu on võrratult paljuütlev oma kokkusurutud väljenduse juures. Tihti on ta nii napp oma väljendustega, et lugeja mõte peab ise nagu purde kivide kaudu läbi laia teemajõe astuma. Ta keel on rikas ja piltlik kujundeist, kus ta suure osavusega on sõnale andnud ülesande looja sisemaailma avada oma sõnatarkusega.

Kunstnik Otto Paju illustratsioonid on kooskõlas Lepiku maailmaga.

HANNES OJA

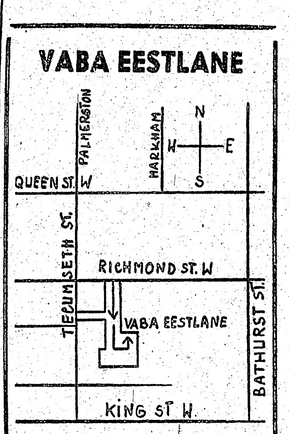

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.25
esiküljel	$3.75
tagaküljel	$3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 15. augustil 1978 — Tuesday, August 15, 1978

KIREV MAAILM

PEKING — Hiinlastel on jälle lubatud laupäevaõhtul tantsida. Kultuurirevolutsiooni ajal ja järel oli see keelatud. Mao ja Chou En-lai olid omal ajal olnud huvitatud tantsust. Hiinlased on eriti huvitatud rock-muusikast, mis ametlikult veel on keelatud, kuna see olevat „dekadentne".

MÜNCHEN — München hakkab muutuma ameeriklastele teiseks Hollywoodiks, kirjutab Lääne-Saksa ajakiri „Quick". Sealses filmilinnas Geiselgasteigis on valminud juba rida USA suurfilme. Põhjus, miks ameeriklased Münchenit eelistavad on peamiselt majanduslikku laadi. Vaatamata saksa marga kallinemisele dollari vastu, saab Münchenis siiski odavamalt filmida, sest sealsed ametiühingud ei ole veel nii pöörased oma nõudmistega kui ameerika omad. Kuid Münchenis on ka kergem filmida Euroopa-, eriti saksaainelisi filme, sest „looduslikud kulissid" on kõikjal vabalt saadaval. Alles hiljuti viibisid Münchenis filmitöödel Sophia Loren, Lee Marvin, Robert Shaw, Mike Connors, Bianca Jagger, Kirk Douglas, Jacqueline Bisset jt.

WASHINGTON — Vesiprussakad — üldine ameerika nuhtlus — on tunginud isegi Valgesse Majja, kirjutab „Moneysworth". Olevat juba esinenud rohkesti piinlikke juhtumeid, kus pidulikel söömingutel avastatakse, et taldrikute vahelt äkki pistab sibama vesiprussakas. Hädas pööriduti Californias asuva firma Copper Brite Inc. poole, kes oma uudsete vahenditega olevat nüüd Valge Maja prussakatele „peagu lõpu teinud".

NEW YORK — Kui teilt tänavaröövimisel või sissemurdmise teel midagi ära võetakse ja politsei õnnestub röövitud esemeid kurjategijailt kätte saada, on teil äärmiselt raske oma asju kätte saada, kirjutab ajakiri „New York". 1883. a. antud seadusega politsei hoiab asju oma käes 90 päeva ja kui omanikke pole ilmunud, kantakse esemed-raha politsei pensioni fondi. Oma esemeid on aga politsei laost tihti võimatu kätte saada, kuna politsei bürokraadid nõuavad teilt igasuguseid dokumente ja täiendavad dokumente — kuni 90 päeva möödas. Keegi sai oma varastatud asjad kätte alle 2-aastase protsessimise järele.

STOKHOLM — Maailmaruumis — eriti sektoris, mis asub otse maakera ekvaatori kohal — hakkab tekkima trügimine satelliitide vahel. Praegu on selles tähtsas sektoris 60 satelliiti, neist u. pooled ameeriklaste ja pooled venelaste omad. Sektor on tähtis kommunikatsioonisatelliitidele — ja need hakkavad üksteist nüüd segama. Eriti autoritaarsed riigid on mures, et välissatelliitide saated on kuuldavad ja nähtavad nende TV- ja raadioaparaatides.

STOKHOLM — Statistiliselt on kindlaks tehtud, et Rootsis väheneb praegu käibelolevate autode arv. Ostetakse u. 30% vähem autosid kui mullu, samuti suureneb maharegistreeritavate autode arv. Näib, et praegustes majanduslikes oludes ja üha tõusvate hindade puhul muutub paljudel raskeks auto pidamine.

WASHINGTON — Naissõdurid on näidanud, et nad on võrdsed meestega ja mõnel juhul isegi paremad, tõendas üks USA armee värbamisohvitser. Seersant Ed Chelini, kes on 18 aastat teeninud sõjaväes, veetis äsja nädala Ft. McClellanis, Ala., kus 17.604 naissõdurit on väljaõppel. Ta ütles, et ta poleks kunagi võinud uskuda seda. Kas füüsilises treeningus, laskeasjanduses või rünnakuõppel olid naised lihtsalt fantastilised. Naiste treeningul ei tehta mingit vahet, kas rünnakul või tuleliinil, nad peavad olema meestega võrdsed.

Killamängude õhtuse kava hoogsaks lõppesineja ks oli akordionite orkester A. Kääridi juhatusel. Pildil esireas vasakult G. Mitt, Anne Tüll, Allan Liik ja A. Käärid. Foto: Tommy Tomson

Antarktis - ääretult suur varaait

Suured mineraalide varud, mis ootavad kasutamisele võtmist

Antarktis, Lõunanabamanner kätkeb tõenäoliselt mõõtmatult suuri mineraalide- ja toiduvarusid. Ükski puu seal ei kasva, suurim maal elav loom on tiibadeta kihulane. Ainsad inimesed, kes on sinna jäänud igaveseks ajaks, on rohketel avastusretkedel surnud maadeuurijad. Nad langesid jäälõhedesse, külmusid või surid nõrkusse ja väsimusse — nagu kapten Robert Falcon Scotti poolt juhitud gruppi kuulunud viis inglast, kes 1912 jõudsid lõunanabale teistena pärast norralast Roald Amundseni.

Muudes maailmaosades võib reisida ilma, et tuleks ületada laiemat kui 100 km laiust merd. Lõunanabamandrile on sellevastu pääs raskeim, see ei võta kedagi sõbralikult vastu. Astudes maailma ja lõunase nabajoone vahel on seal 1000 km jäist ookeani, kus möllavad maailma ägedamad tormid. Selle taga olev maa on maakera kõrgeim järsandik.

Kuid see määratusuur maakera osa, peagu poolteist korda nii suur kui Euroopa, on suurelt osalt vajunud mere pinnast allapoole — 29 miljoni kuupkilomeetrilise jäämassi alla.

Jää on seal sidunud veehulga, mis vastab maakera poolele magedavee varule.

Kui see sulaks, tõuseks maailma merede pind 60 meetrit. Selle servist murdub suuremõõdulisi jäämägesid, kus oleks ruumi väikestele, näiteks Belgia suurustele riikidele.

See sätendav, kristalliline tühima, kus valitseb pool aastat öö, on veel inimeste poolt täiesti läbiuurimata ääretult suur varaait, mis on inimkonnale täis lubadusi.

Möödunud aasta lõpus toimus Londonis kolmenädala kestvusega konverents, millest võtsid osa 13 riiki, nende hulgas N. Liit ja Ameerika Ühendriigid. Selle teemaks oli Antarktise kasutamise võimaluste otsimine.

Need riigid olid aastal 1961 sõlminud kokkuleppe, mille alusel kuus maailmajagu on avatud teaduslikele üritustele, aga sellevastu „tabu" sõjalisele tegevusele, aatomrelva katseile ja radioaktiivsete jäätmete paigutamisele.

Allakirjutanud riigid on Argentiina, Austraalia, Belgia, Tshiili, Prantsusmaa, Inglismaa, Jaapani, Uus-Meremaa, Norra, Lõuna-Aafrika, N. Liit, Ameerika Ühendriigid ja uus liige Poola. Liitumist nende maadega ootavad praegu Brasiilia, Taani, Ida-Saksamaa, Hollandi, Rumeenia ja Tshehhoslovakkia. Arusaamatuste vältimiseks on allakirjutanud riigid 1991. aastani loobunud maa-alanõudmiste esitamisest selle rahvusvahelise õiguse kohaselt peremeheta omandusele, millised on samuti ookeanide põhjad, kuu ja maailmaruum.

Esimest korda need 13 riiki olid nüüd koos arutlemaks seda tõenäolikku võimalust, et lõunanaba jäätkatte all oleva maa võib keegi vallutada ja selle toorainete varad ja kalad kasutatakse oma kasuks. Uurijad on juba esitanud andmeid, mis ärataavad majanduslikku huvi.

Ameerika süvamere uurimise laev „Glomar Challenger" leidis 1973. a. Rossi meres mangaani. Ühendriikide geoloogid arvavad, et Antarktise maagaasivarud on 85 miljardit, õlivarud kuni 2,5 miljardit kuupmeetrit.

Lõunanaba mägedest on leitud 5 m paksuseid kivisöelademeid.

Geoloogiliselt vastavate maapinna moodustumise vormide kohaselt oletatakse, et sealt võib leida ka rauda, vaske, niklit, tsinki, mangaani ja väärismetalle. Alles möödunud aasta alul ameeriklased ja L.-Saksa uurijad otsisid koos sealt uraani. Koorikloomade püüki harrastavad venelased, poolakad, laapanlased ja tshiillased oma ujuvate tööstuslaevadega. Ühes Ühendriikide uurimislaevas räägiti, et tihedates parvedes ujuvaid merevähke meenutavaid elukaid on võimalik tõsta laeva kuni 40 tünni tunnis.

Äriliselt kasulikud oleksid ka jäämäed, kui neid võimaldub viia mageda vee varamuiks Lõuna-Ameerikasse ja Lähis-Itta põuast kannatavaile maadele.

Esimene lõunanabale lennanud inimene oli 1929. a. ameeriklane Richard Evelyn Byrd. Ta pani aluse ka organiseeritud lõuna-maailmajao uurimisele. Olles teadlik sellest, et elu selles keskkonnas on võimalik ainult tänapäevaseis oludes, juhtis ta 1946. a. sinna „operatsiooni kõrgushüppe" — see tähendab 4000 meest ja 13 laeva jäisele tühimaale. See on siiani olnud suurimaks uurimisretkeks.

Praegu töötavad seal kokku 66 uurimisjaama ja needki peamiselt Antarktise suvel, mis algab novembris. Talvel langeb temperatuur keskmiselt —29 kraadile C, kuid augustis on see juba —50°C, mil seal peavad vastu ainult mõnisada teadlast.

Näiteks ameeriklaste lõunanabajaamas varjab selle laboratooriume ja elamuid 16 m kõrgune alumiiniumkatus, mis kaevatud 15 m sügavusele jää alla. Igavuse vastu on piljard, raamatukogu ja igal õhtul vahetuv film.

„Klubi 300-sse" aga pääsevad ainult need, kes jooksevad pärast sauna alasti ümber naba ja peavad vastu 160-kraadilisele temperatuurivahetusele.

Ühendriikide suurim tugikoht McMurdo 4000 m kõrgusel tegutseva tulemäe Erebusi nõlvakul hoiab iga võimaliku külalise jaoks valmis umbes 25 kg raskuse talvevarustuse. Füsioloogia prof. Art de Vries, kes uurib kalade eluvõimalusi jäätumispiiril olevais vetes, saadab igal aastal oma suitsutatud turska „Vostoki" meeskonnale, kus venelastest kolleegid seda kasutavad sakuskaks oma vodka kõrvale.

Viimase tundmatu maa mitmed küsimused on juba lahendatud. Geoloogid tunnevad selle piirkonna moodustuse maakera varajastest aegadest saadik. Bioloogid lugesid näiteks 300 sambla- ja 70 sooliiki ja teavad, et ainult kaks õitsevat taime (üks rohttaim ja sariõieliste hulka kuuluv Colobanthus brevifolius) kasvavad valgel mandril.

Algelisemast elust leidub veel jälgi maakera lõunapoolsemalt maa-alalt, Howe mäelt, 250 km lõunanabalt on mikrobioloogid leidnud mõningaid maapinnabaktereid.

Meteoroloogid tunnevad Antarktist kogu lõunapoolkera ilmastiku „köögina". Teadlased uurivad jää puuriauke. Kord-korralt, nagu aastakümnete vanuses puudes, võib neist lugeda temperatuuri ja sademeid tuhandete aastate ulatuses.

Lõunanaba mandri kokkulepe on siiani kindlustanud näilise rahvusvahelise koostöö. Mõned uurimisjaamad on mitme eririigi teadlaste kasutada, isikliku koosseisu ja informatsiooni vahetamine on tavaline kõigil tasemeil.

Kuid teadlased kardavad, et see olukord võib muutuda, kuna majanduslikud huvid ärataavad rahvuslikku omamishimu. Lisaks ähvardab lõunanaba muutumine maailma suurimaks tööstuste poolt ehitatud laboratooriumiks. Loomade ja taimestiku tundlikus keskkonnas on igasugused geoloogilised ja meteoroloogilised sündmused tasakaalus ega pea vastu suurtele tehnilistele muudatustele. Tülid kokkuleppe osaliste vahel pole väldtavad.

Seitse riiki on juba 1908. a. teinud teatavaks oma territoriaalseid nõudeid, osalt isegi samadele maa-aladele.

Asja esitasid nad jälle 200 miili laiuselt ka ookeanile ulatuvaid nõudmisi.

Oma uurimises aktiivsemad ja maailmapoliitiliselt tugevamad riigid, Ameerika ja N. Liit, on ajutiselt loobunud asumaa mõtteist kuid ei tunnusta ka teiste maade valikuõigust. Nad soovivad samas takistada ka lõunanaba mandri muutumist kogu maailma tüliõunaks ja vabaks rüüstepaigaks. Kuid kolmanda maailma maad tunnustavad nüüd meleldi Antarktist „kogu inimkonna päranduseks".

See on diplomaatlik ime kui lõunanaba kokkuleppetingimusi peetakse ka tulevikus, arvab ajakiri U.S. News & World Report. Londoni konverentsil ilmnes kuidas kokkuleppe osalised mängisid selleks, et aega võita. Inglismaa delegatsiooni juhataja George Hall, kes oli ka konverentsi juhataja, rahustas ärevusse sattunud tundeid öeldes, et praegu pole veel tundemärke sellest, et „lõunanabal leiduks ärilises mõttes nimetamisväärsel määral fossiilseid põletusaineid ja mineraale".

Maapõuevarade ja toiduvarade rüüstamisest loobumine vabatahtlikult võiks samahästi ka tulevikus toimuda ja ükski riik ei pääseks nende arvel rikastuma.

Antarktis on veel paksu jääsoomuse all. On mitmeid küsimusi kuidas triivjää asukohas pääseda õliallikate juurde ja kuidas läbi jäämägede suudetakse jõuda maapõuevarade kasutamisele. See on esialgu kõik veel tuleviku teadmatuse peidus. Kuid on veel teisigi probleeme, mis ootavad lahendamist. Teadlased on juba leidnud märke lõunanabal eesolevaist ähvardavaist muudatusist. Jäävälja uurinud ameeriklased Maine ülikoolis on tõdenud, et lääne-Antarktise jäämassid on asunud liikuma.

Riin Rivanool

Tipa, Tõnn ja Aadu

Nad saabuvad tavakohaselt ja väga oodatult pühapäeva ennelõunal. Nagu ennegi on kaasas terve autotäis igapäeva-kraami, et oleks kõigile midagi selga-jalga panemiseks ükskõik missuguse ilmaga ja lisaks veel papagoidpuurilinnud, sest kes siis linnas nendegi eest hoolitseda saaks, kui ise ära ollakse.

Tipal on süles nukk, mille kohta ütleb: „Ei saa ju beebit üksipäini linna jätta!", Aadul on kaasas endasuurune pingviin, tiiger ja veel üks pehmekarvaline elukas ning Tõnnil ka üht-teist-kolmandat, mida omal vaja arvab minevat.

Kõik on endist viisi, ainult et aastakene on jällegi läinud edasi, Tipa on juba „suur tüdruk" ja 4-aastane ning poisid käivad talvel kooliteed. Saabumisrõõm, kibekiire tutvumisretk kõigisse vanadesse kohtadesse, jooksu ja siblimist on omajagu.

Aadam on vanaisa, tema vastuvõtu-ärevusest suurt osa ei võta ega oma südant nõnda väga lagedale ei puista ja ühmab ainult:

„Poisid nii suured, et parajad juba tööle panna," mille eest ta oma laulatatud naiselt sellise pilgu osaliseks saab, et peaks maa alla vajuma. Aga muidugi ta ei vaju, seisab kui Kalevipoeg harkisjalu keset õue, ega muretse sugugi, et kas lastel kõhud tühjad pole, kas mahla või piima pakkuda või kas väikesedhoopis reisiväsimust puhkama ja pikali panna ei tuleks. See jääb rohkem vanaemade mureks.

„Kas sul ei ole väikseks jäänud asju," nõuab Tipa ühel hommikul. Ta saab kurvaks, kui kuuleb, et vanaema enam ei kasva (hoidku Taevas küll, see võiks ju vaid laiust pidi sündida!) ja nõndasi siis tal ka asjad enam väikseks ei jää. Aga milleks Tipal seda teada vaja?

Selgub, et nukule vaja kübarat ja kleiti, aga selleks leidub meil ju muudki riiet. Nukurõivad saavadki suurelillelisest, eredast kardinariidest ja on imeilusad. Tüki aja pärast on Tipa nägu mossis. „Aga miks?" küsin.

„Kleit ei meeldi, käib eest lahti!"

Miski ei aita, kohe mitte midagi ei aita — tuleb teha uus kleit, mis ei käiks eest lahti vaid tagant.

*

Et lapsed ka võõraste inimeste hulgas viisakad olla ja mõistlikult süüa oskaksid, saab nad viidud ühte peenemasse restorani n.n. „buffet-lunchile", kus toidud-road omal valida ja ühtki head-paremat vahele ei maksa jätta. Poistele see suurt ei loe, Aadu sööb esimesest salatist kõhu täis ja Tõnn võtab laualt aina leiba ja võid, ega tee üldsegi nii, nagu vanad mõtlevad, et „kodus meil leiba küll ja siin sööme liha, mereandisid ja ainult muud headparemat".

Eelmisel aastal juhtus samas selline lugu, et äkitselt oli Tipa kadunud. Asusime siis otsima. Saal, kõrvalruumid, pesuruumid ja kiirpilk köökigi ei annud tulemusi, ettekandjad ka ei teadnud. Kui juba paanikas olles lapsevargust ja muud hirmsat oletama hakkasime, selgus, et Tipa istub vaikselt meie laua all. Ju ta sealt siis midagi söödavamat leidis kui laua peal oli.

Hoiatused antud, tänavu sellist asja muidugi enam ei juhtu, ainult et... Tipa on pärast söömaaega veidi ringi liikunud ja tuleb nüüd tagasi peoke peenraha täis.

„Kust sa said?" küsime kohkunult.

„Leidsin, laua pealt leidsin," vastab rõõmus lapsuke. Oli korjanud koristamata laualt kelnerile jäetud jootrahad ilusasti ära. Raha saab vastavate seletuste saatel tagasi saadetud ja järgmisel aastal samasugust lugu kindlasti ei juhtu. Võib-olla, ehk midagi muud...

*

Kord, kui ühelt osturetkelt koju oleme sõitnud ja Aadam ikkagi veel väljas töötab, küsib Tõnn mõtlikult:

„Miks vanaisa nii palju töötab? Hommikul, kui üles tõuseme, juba on tema tööl ja õhtul hilja — ikka töötab."

Sellele ei oska äkitselt vastatagi. Eesti keeles pole selle töörügamise kohta õiget sõna, kohapealsed ütlevad „workaholic", aga ma ei hakka ometi lapsele tarbetuid ja rumalaid sõnu võõras keeles selgeks õpetama. Nii ma sõnan:

„Vanaisa on väga tubli, sellepärast..."

Vaevalt, et see midagi selgitab, ent vahest on nii raske vastust anda selle kohta, mida sa isegi päris selgesti ei mõista.

*

Päevad kaovad kiiremini, kui arvata oskaks. Lapsed on oma vanemailt reisipealt kordkorralt saadetud 9 postkaarti kõik ühel ainsal päeval kätte saanud, mis kinnitab veelkordselt siinse maa ainulaadset postikorraldust, ja kohe selle järele saabuvad isa ja ema ise ka.

Lahkumine ei ole kurb. Algab hirmus pakkimine ja otsimine, et midagi maha ei jääks. Voodialused, kapipealsed, kummutisahtlid ja kõik salapeidukohad tuleb korralikult läbi vaadata.

Nukrus tuleb alles siis, kui mõned päevad hiljem tühja majja tagasi tuleme. Kõik on nii vaikne ja hääletu. Kuskil huikab üksik veelind, laulab õhtulaulu rohutirtsukoor ja ainult kardinad liiguvad tuules.

Välja üürida 1 või 2
möbleeritud tuba
köögi kasutamisega
Mt. Pleasant —
Eglintoni rajoonis,
tel. 485-0082

Kuwait ehitab oma Disneylandi

BEIRUT — Kuwait ehitab esimese Kesk-Idas asuva Disneylandi, mis läheb maksma 80 miljonit dollarit. Ehituse plaanides on ettenähtud 19 parki 124 aakrilisel maa-alal, mis kaetakse hiigelkatusega.